БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген.

1952 январь 6 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 4 (2434)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Чаа чылдың баштайгы хүннеринде (1 арын).

ПАРТИИЖИ АМЫДЫРАЛ: **М. Бугалдай.**— Эге организациялар секретарьлериниң семинарлары болгаш чөвүлел хуралдары (2 арын).

М. Ондар-оол.— Партия организацияларының отчёттуг соңгулда хуралдарының түңнелинден (2 арын).

Г. Назаренко.— Тарас Шевченконуң дугайында (2 арын).

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ. Совет улус дайын сөөлүдеги үеде ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын катап тургузар болгаш улам хөгжүдери дээш демиселде (3 арын).

Президент Беруттуң чаа чылда улуска чагаазы (4 арын).

Румын улустуң улуг чедиишкиннериниң чылы (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

РАЙОННАРНЫҢ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЛАРЫ

Бистиң областың районнарының партия конференциялары ам удавас болгулаар. Аңаа киржип эртер делегаттарны бүгү-ле партия эге организацияларының чоокта чаа болуп эткилээн отчёттуг соңгулда хуралдарындан соңгугулаан.

Районнарның партия конференциялары областың партийжи амыдыралынга канчаар-даа аажок улуг ужурдузалыг чорук болур. Конференциялар болза, большевиктерниң партиязын долгандыр сырый катышкан совет кижилерниң тургузукчу тайбың күш-ажылының алдарлыг түңнелдеринге чоргаарланып, социалистиг күш-ажылдың районнар саныңдан төрүтүнүп үнүп турар кайгамчыктыг мурнакчыларын демдеглеп, аныяк совет Тыва областын социалистиг чаартылгазының темпизин дүргедедир дээш организакчы болгаш кижизидикчи бүгү ажылдарга коммунистерниң болгаш бистиң бүгү кадрларывыстың идепкейлиг киржилгезин улам алдаржыдар.

Эрткен чылда болгулаан конференциялардан бээр бүдүн отчёттуг чылдың иштинде бистиң обласка улуг чаартылгалыг ажылдар чорутунгулаан. Партияның болгаш чазактың политиктиг база ажыл-агыйжы даалгаларын чогуур үезинде күүседир дээш, эш И. В. Сталинга чоруткан чагаага алган хүлээлгелерни холбаштыр күүлүг социалистиг чарыш калбарган. Чарыштың түңнелинде чыл планын эрте дооскан мурнакчы бүдүрүлгелерниң, колхозтарның, МТС-терниң болгаш совхозтарның база стахановчуларның саны өскен.

Областың малчыннары болгаш тараажылары улуг чедиишкиннерлиг болуп, мурнунда чылдан 1951 чылда тарылга шөлүн 20 хуу улгатырган. Ниитилештирген малдың баш саны болгаш ооң продуктулуу өскен. Область тараа белеткелин болгаш күрүнеге эьт, дүк дужаар планнарын хуусаа бетинде ажыр күүседкеш, эш Сталинга рапорттаан. 1951 чылда колхозтар бүдүрүлгениң болгаш малдың 400 ажыг тудугларын, чурттал-ганың 710 бажыңнарын туткан. Көдээ ажыл-агый артельдери улам быжыгып, колхозчуларның материалдыг амыдыралы улам байлакшаан. Ажыл-агый болгаш культур тургузуушкунунуң бүгү-ле чедиишкиннерин чаа, 1952 күш-ажыл чылының эгелеп турарын холбаштыр улам быжыглап турарының үезинде районнарның партия конференциялары болуп эртер.

Районнуң партия конференциязы— партияның район организациязының дээди органы. Маңаа келген делегаттарның эргези болгаш хүлээлгези улуг. Олар болза, боттарының партия организацияларының организастыг болгаш политиктиг ажылдарының дуржулгазын нептередир талазы-биле райкомнарга дузалаар, ажыл-агый, культур тургузуушкунунуң бүгү адырларынга партийжи удуртулганың шынарын улам бедидер дугайында эгелекчи болгаш чогаадыкчы саналдарны конференцияларга бээр ужурлуг.

Конференциялар болза, партия организацияларының сырый катыжышкынын, организастыг чоруун дайынчы аргалыын улам бедидер, чаа чылда областың мурнунда салдынып турар ажыл-агыйжы, политиктиг сорулгаларны чедиишкинниг күүседиринче бүгү коммунистерни болгаш партия кежигүнү эвестерни мобилизастаар. Маңаа келген делегаттар эрткен чылын соңгутургулаан райкомнарның, оларның удуртукчуларының ажылдарынга шыңгыы хыналданы кылырлар.

Партийжи массалар боттарының удуртукчуларын актив хуралдарынга, конференцияларга, съездилерге оларның отчёттарын дыңнап көөрүнүн, четпестерни шүгүмчүлээриниң аргазы-биле болгаш, адактың сөөлүнде, ол-бо удуртукчу эштерни удуртур органнарга соңгуур азы соңгувазының аргазы-биле хынап турарлар—деп эш И. В. Сталин бисти өөредип турар. Чүге дээрге, бистиң большевик партиявыс совет ниитилелдиң удуртукчу болгаш угландырыкчы күжү болуп, шын политиктиг шугумну айтып, күрүнениң болгаш ажылчы чоннарның хөй-ниити хамык организацияларының ажылын углап, хынап турар, партия болза, ээлчеглиг сорулгаларны болгаш политиктиг лозуңнарны күүседиринче массаларны мобилизастаар талазы-биле организакчы хайныышкынныг ажылы-биле бодунуң политиктиг шугумун кезээде быжыглап турар. Ынчангаш, —организастыг удуртулганы политиктиг сорулгаларның деңнелинге чедир көдүрер, организакчы ажылда кол чүве болза, кижилерни шилип алыры болгаш күүселдени хынаары болур—деп эш Сталин партия ажылдакчыларын өөредип турар.

Ол бүгү негелделерни бистиң районнарывыста партия удуртукчулары канчаар боттандырып турарын конференцияга келген делегаттар чугаалажырлар. Ынчангаш, районнарның партконференцияларын чылда бирээден эвээш эвес катап чыылдырып турарын ВКП(б) Уставында айытканы анаа-ла ёзу барымдаалаан чорук эвес.

Конференцияларны бедик идей-политиктиг деңнелге эртирер. Ол болза, баш бурунгаар эки белеткелдерден хамааржыр. Отчёдун бээр илеткелчилер боттарының илеткелдерин конференцияга келген делегаттарның күзелин хандырып турар кылдыр шынчы болгаш дорт шинчилелдиг тургузар ужурлуг. Отчёт илеткел—политиктиг документ. Ында болза, районнуң партийжи амыдыралында практиктиг дуржулгалар байытынган, ажылда чазыглар болгаш четпестер илеретинген турар, шүгүмчүлелге болгаш бот-шүгүмчүлелге ынак чоруктуң чижээ ол илеткелде көзүлген турар, четпестерниң чылдагааннары ында тодаргайлатынган турар ужурлуг. Конференция бедик идей-политиктиг база организастыг деңнелге эрткен турзун дээш, районнуң партия организациязының партийжи-организастыг болгаш партийжи политиктиг ажылы улам бедик деңнелдиг болзун дээш, партия райкомнуң бюрозу болгаш пленуму конференцияның эки белеткелин бүрүн таарымчалыг чорудар херек.

Конференцияга кээр делегаттар конференцияның ажылынга идепкейлиг киржир дугайында боттарының белеткелдерин база кылыры чугула. Чүге дээрге, конференция болза, чүгле аңаа келген коммунистерниң бүгү чөптүг саналдарынга болгаш шүгүмчүлелдеринге үндезилээш, четпестерни моон соңгаар узуткаарының шын оруун айтыр. Шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел биске бойдуста агаарның болгаш сугнуң база чырыктың чугулазы ышкаш херектиг. Чүгле ооң дузазы-биле четпестер илерээр, чүгле ооң дузазыбиле четпестерни миннип, а ооң соонда ол четпестерни узуткап шыдаар бис.

Партияның идеологтуг ажылында, партия чырыдыышкынының удуртулгазында четпестерниң барын, партия райкомнарының бюро кежигүннери, ажылдакчылары эге организацияларның иштихи амыдыралынче ханылап кирбейн турганын, эге организациялар секретарьлериниң ажылынга практиктиг дузаларны кошкак көргүзүп келгенин Эрзин, Чаа-Хөл, Тес-Хем болгаш өске-даа чамдык районнарга эге организацияларның чоокта чаа болуп эткилээн отчёттуг соңгулда хуралдары илереткен. Оон-биле кады ол хуралдарга четпестер дугайында коммунистерниң кылган шүгүмчүлелдери хөй болгаш янзы-бүрү. Конференциялар коммунистерниң ол бүгү чөптүг саналдарындан анализтиг түңнелдерни кылыры чугула.

Коммунистерниң үнүн үнелеп билири демократтыг централизмниң кол чүүлү. «Партияның удуртур органнарының соңгулдаларын чорудар дугайында ВКП(б) ТК-ның инструкциязын» конференцияның ажылынга удуртулга болдуруп, ону шыңгыы сагыыры болза, райкомнарның удуртур ажылдакчыларынга партияның болгаш чоннуң херээ дээш бердингенин бүзүреткен, организастыг ажылга арга-дуржулгалыг коммунистерни соңгуурун хандырар.

Районнарның партия конференциялары областың партия ажылын улам бедик деңнелче көдүрерингe улуг рольду ойнаар.

И. В. Сталинның Чогаалдарын тускай парлап үндүргени

Күрүнениң политиктиг литературалар үндүрер чери И. В. Сталинның 1933 чылдың январь 7-деги ВКП(б) ТК-ның болгаш ТКК-ның катышкан пленумунга кылган «Бирги беш чыл планының түңнелдери» деп илеткелин брошюра кылдыр парлап үндүрген.

Тускай брошюрага «Кызыл Армияның үш онза чүүлдериниң дугайында» И. В. Сталинның чугаазын парлаан.

Брошюраларны И. В. Сталинның Чогаалдарында киргенин ёзугаар парлап турар. (СЭТА).

Чаа чылдың баштайгы хүннеринде

Дүргедеткен эзилдириглер

СТАЛИНО. Донбасстың кан эзилдирикчилери чаа чылдың эгелээнин күш-ажылчы чедиишкиннербиле демдеглээннер.

«Азовсталь» заводта Дмитрий Пастушенко, Василий Матюшкин болгаш Иван Неткачев олар боттарының мартеннерин чаа график ёзугаар ажылдадып эгелээн. Олар хүнде графикти барык-ла 3 шакка хуваап тургаш, аар дензилиг ийи эзилдиригни кылганнар.

Краматорскийниң Куйбышев аттыг заводунуң мартен цехинге чаа чылдың баштайгы үш ээлчээнин дургузунда дүргедеткен 11 эзилдириглерни берген.

Ол ышкаш Сталинонуң, Макеевканың, Константиновканың, Енакиевонуң кан эзилдирикчилери шак графигин 1—2 шак камнап ап, он-он эзилдириглерни кылганнар.

Пландан ажыр металлдар

СТАЛИНСК. Кузнецкиниң Сталин аттыг комбинадының металлургчулары чаа чылдың эгелээнин бедик бүдүрүкчүлүг күш-ажыл-биле демдеглээннер. Пландан ажыр чүс-чүс тонна металлды январь 2-де эзилдиргеннер.

Кан эзилдирикчилери чаа чылдың ээлчээнче улуг көдүрлүүшкүп-биле кирипкен. Ийи мартен цехтери баштайгы хүнде план онаалгазын дыка ажыр күүседип, дыка хөй материалдарны камнап алганнар. №2 болгаш № 4 печкаларда эзилдирикчилер Буркацкий, Попов, Кузнецов, Бартолиш, Тимохин болгаш Дятлов олар рекордчу бүдүрүкчү чорукту чедип алганнар. Олар январьның 1-де печканың кан эзилдирер черлериниң квадрат метр бүрүзүнден бүдүн чартык тонна канны үндүрүп, нормазын ажырганнар.

Блумингиниң коллективи пландан ажыр чүс-чүс тонна металлды эзилдиргеннер.

Социалистиг чарыш база калбарып эгелээн

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Петровский аттыг металлургия заводунуң рельс кылыр цехиниң мастер Цымбалга удурткан аныяктар бригадазы пландан ажыр 20 тонна металлды бүдүрүп үндүрген.

Эң эки техник экономнуг көргүзүглерни чедип алыры дээш чарыштар чаа күш-биле бүдүрүлгелерде калбарган. Январьның 2-де мартен цехи дөрт тонна кан бүрүзүнүң бир тонун пландан ажыр эзилдирген.

Ол заводтуң коллективи эрткен чылдың бүгү планын күүседип, чаа чылдың баштайгы хүнүнде элээн каш вагон ишти шойбу, канны болгаш прокатты онаалгадан ажыр берген.

Бирги сорттуг продукция дужаатынган

КАЛИНИНГРАД. Ленинград районнуң целюлозно-саазын комбинадының дуржулгалыг мастерлери Филиппов, Кузенков, Стариков болгаш тепло-техник Ра[illegible] олар чаа чылдың ээлчээнче баштап кирипкеннер.

Улгатырган онаалганы бирги ээлчег 7 хуу ажыр күүседткен, бүгү дужааган продукциязы бирги сорттуң болган.

Эки эгелээшкин

НОВОРОССИЙСК. Новороссийскиниң цементчилери, демир-орукчулары, порт ажылдакчылары чаа чылдың баштайгы хүнүн күш-ажылчы чедиишкиннер-биле демдеглээннер.

«Октябрь» деп цемент заводунуң цемент дээрбедеп кылыр ажылдакчызы Екатерина Дубяго пландан ажыр 53 тонна цементини хоюглап кылган.

«Пролетарий» деп цемент заводунуң дүнеки ээлчээнге машинистер Рябов, Медведев болгаш Красный, цемент дээрбезиниң ажылдакчылары Дорошенко биле Кулаковз олар онаалгаларын дыка ажыр күүседткеннер. Ол завод коммунизмниң улуг тудугларынче элээн каш он-он вагоннар ишти цементи чүдүрүп чоруткан.

Мурнакчы бүдүрүлгеде

ЯКУТСК. Якутскиниң ыяш комбинады республикада база бир дугаарында чылдың бүдүрүлге программазын күүседткен болгаш тудуг организацияларынче пландан ажыр үш миллион рубльдин продукциязын чоруткан.

Чаа чылдың баштайгы хүнүнүң ажылынга бүдүрүлгениң коллективи хүн онаалгазын ажыр күүседткен. Эң ылаңгыя соңга рамазы кылыкчылар Николай Кондратьев биле Петр Евдокимов олар эки ажылдааннар. Олар нормаларын ийи катап ажыр күүседткеннер.

График ёзугаар

ПЕТРОЗАВОДСК. Кировск оруунуң демир орукчулары 1952 чылга стахановчу күш-ажыл-биле ужурашканнар. Олар баштайгы хүнде чаа чылдың күш-ажылчы ээлчээнче кирипкеннер.

Волховстрой салбырының коллективи эки түңнелдерни чедип алган. Салбырның бүгү поездилери график ёзугаар ажылдаан. Волховстройнуң паровоз депозунуң машинистизи эш Кротов Тихвинче аар дензилиг, нормазындан 1000 тонна ажыг чүүктүг поездини график ёзугаар чедирген. Чудовоже машинист Богомолов чорааан. Ол нормазындан 500 тонна ажыг чүүктүг поездини чедирген.

Чаа чылдың баштайгы дүн-хүнүнүң дургузунда машинистер он-он аар чүүктүг поездилерни чорудуп, пландан ажыр 7,5 муң хире тонна чүүктү сөөрткеннер. Олар шупту график ёзугаар чорааннар.

Хуусаазындан бир хонук бурунгаар

ВЛАДИВОСТОК. Январьның 2-де Золотой Рог деп пароход турар черден ыракка эштир «Клара Цеткин» деп теплоход үнүпкен. Ол болза, Владивостоктуң садыг портунуң коллективиниң 1952 чылда бир-ле дугаар чүдүрген суднозу болган.

Чүүк чүдүреринiң механизастаан дүрген методун ажыглавышаан, Владивостоктуң порт ажылдакчылары ол теплоходту хуусаазындан бир хонук эрте аткарып чоруткан. Суднонуң чоруур хуусаазындан эрте үнгениниң хараазы-биле 20 ажыг муң рубльди камнап алыр аргалыг болган.

Өөрүшкүлүг түңнелдер

ШАУЛЯЙ. Литва ССР-ниң Шауляй областың колхозтары чыл түңнелдерин үндүрүп турар. Аныяк көдээ ажыл-агый артельдери дыка чедиишкиннерни чедип алган. Мурнакчы агротехниканы калбаа-биле ажыглаан чорук, тараачыннарның колхозка киреринiң мурнунда ап турганынга бодаарга, бүдүн чартык хөй тараа дүжүдүн колхозчуларның алырынга дузалаан.

Көдээ ажыл-агый артельдери бүрүзү мал ажылының дөрт фермаларын тургускан. Сүт, эьт, дүк дужаарының планын чедиишкиниг күүседткеннер. Бүдүрүлгениң чаа адырларын тургузуп турар. Ийи колхозтуң бирээзи-ле ары ажылдыг болгаш кат-чимистиг садтарлыг.

Көдээ ажыл-агый артельдерин улгатыр катыштырганының түңнелинде колхоз бүдүрүлгелерин оон ынай механизастаарынга улуг хемчеглер ажытынган. 1950 чылдың деңнели-биле алырга бүдүрүлге механизаторларының ажылының хемчээли 75 хуу улгаткан.

Областың колхозтарының хөйү үүгле 2—3 чыл болуп турар, ынчалзадаа оларның дыка хөйү миллионмиллион олча-ажыктарны ап турар. (СЭТА).

ОБЛКҮҮСКОМДА

Күш-ажыл дептерин берип турарының болгаш ооң үчёдунуң дугайында

«Областа ажылчыннарга болгаш албан хаакчыттарга Күш-ажыл дептерлерин бээрин болгаш ол дептерлерниң үчёдун экижидер хемчеглер дугайында» область күүскомунуң 1951 чылдың август 13-те үнген № 422 шиитпириниң күүсетинип турарының дугайында эйтырыгны ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүсекчи комитеди чоокта чаа чугаалажып көрген.

Ажылчыннарга болгаш албан хаакчыттарга Күш-ажыл дептерлери берип турары болгаш ол дептернiн үчёду область ам-даа бүгай тургустунганын область Совединиң күүскому бодунуң шиитпиринге демдеглээн. Областың улус өөредилге килдизинде, областың кадык камгалал килдизинде, «Тыва тудуг» трестизинде, областың чурт үлетпүр килдизинде, совхозтар трестизинде, областың көдээ ажыл-агый эргелелинде, ол ышкаш Бии-Хем, Чөөн-Хемчик, Тере-Хөл райкүүскомнарда болгаш чамдык өске-даа районнарда ажылчыннарны болгаш албан хаакчыттарны олардан Күш-ажыл дептерлерин негевейн ажылга хүлээп ап турар.

Күш-ажыл дептерлерин арыг эвес болгаш кончуг озалдап бүрүткеп бижип турар. «Тыва тудуг» трестизинде чангыс-даа Күш-ажыл дептери четче шын кылдынмаан, бижилгени кылганы шын эвес, таңма бастынмаан, дептерде бүрүткээнинiн ай, хүнү, хол үжүү чок.

Көдээ ажыл-агыйның область эргелелинде ажылчыннарның, албан хаакчыттарның үчёт материалы чок болганының ужурунда оларның ниити санын хыналда үезинде билип чадап каан. Эргелел черинiн 198 номенклатурлуг ажылдакчыларындан 46 ажылдакчыларга Күш-ажыл дептерлери бижитинмээн болган.

Ындыг четпестер областың улус өөредилге килдизинде, областың кадык камгалал килдизинде, облместпромда, совхозтар трестизинде болгаш өске-даа черлерде кончуг хөй.

Ажылдан үнүп турган дыка хөй ажылчыннарга болгаш албан хаакчыттарга Күш-ажыл дептерлерин бербейн турар.

«Областа ажылчыннарга болгаш албан хаакчыттарга Күш-ажыл дептерлерин бээрин болгаш ол дептерлерниң үчёдун экижидер хемчеглер дугайында» область Совединиң күүскомунуң 1951 чылдың август 13-те үнген № 422 шиитпирин күүседир талазы-биле облместпром болгаш совхозтар трестизи үүгле килдистер аайы-биле дужаалдар үндүргүлээн, ол ындыг хемчеглер кандыг-даа эки түңнел бербээн. Ынчангаш область Совединиң күүскомунуң ол шиитпирин областың чамдык эргелелдери, килдистери болгаш райкүүскомнар күүсетпээн болган.

Ажылчыннарга болгаш албан хаакчыттарга Күш-ажыл дептерлерин бээрин болгаш ооң үчёдун экижидер хемчеглер дугайында облкүүскомнуң шиитпирин күүседир талазы-биле моон соңгаар үстүнде ышкаш харыысалга чок ажылдап болбазын областың килдистер болгаш эргелелдерниң удуртукчуларынга база райкүүском даргаларынга облкүүском сагындырган.

Ажылчыннарга болгаш албан хаакчыттарга Күш-ажыл дептерлерин бээр болгаш ооң үчёдунуң талазы-биле ажылда четпестерни бир ай хуусаада чайладырын, бүдүрүлгелерде, албан организация черлеринде Күш-ажыл дептерлериниң үчёдун болгаш ону берип турарын 1952 чылдың январь 15-ке чедир хынзаш, ол дептерлерни бүгү ажылчыннарга, албан хаакчыттарга берген турарын хандырарын база кандыг бир бүдүрүлге албан организация черлеринден үнген кижилерге Күш-ажыл дептерин ыяавыла берген турар болгаш ол дептерлерниң бижилгезин чогуур өйүнде кылырының шыңгыы хыналдазын тургузарын облкүүскомнуң бүгү килдистеринге, эргелелдериге база ажылчы чоннар депутаттарының районнар болгаш хоорайлар Советтериниң күүскомнарынга дааскан.

Чогаалчылар-биле ужуражыышкын

1952 чылдың январь 3-те областың партия школазының башкыларының болгаш дыңнакчыларының тыва чогаалчылар-биле ужуражыышкыны болган. Ужуражыышкын хуралын чогаалчы эш Л. Чадамба ажыткан. га 1951 чылда обласка эң дээре чечен чогаалдар дээш чорутунган конкурстуң түңнелериниң дугайында эш С. Сюрюн-оол эге сөс чугаалаан.

Эш Сюрюн-оол бодунуң чугаазынга 1951 чылда обласка эң дээре чечен чогаалдар дээш чорутунган конкурстуң түңнелин, кирген чогаалдарның санын, шынарын, авторларның санын чугаалавышаан, чечен чогаал конкурсунга шаңналга кирген чогаалдарны тус-тус характерлеп чугаалаан. Чечен чогаал ажылын моон ыңай улам калбартып сайзырадырынга киржиринче партшколаның башкыларын база дыңнакчыларын эш Сюрюн-оол бодунуң эге сөзүн доозарда кыйгырган.

Дараазында чогаалчылар эштер Ю. Кюнзегеш, М. Пахомов, Б. Хөвенмей, С. Фатеев, С. Сюрюн-оол, Л. Чадамба олар боттарының чечен чогаал талазы-биле ажылдап келгенин чугаалагылааш, сөөлгү үедеги чаа чогаалдарын номчааннар, эш Пахомов бодунуң чогаатканы «Таңды дааның эдектеринде» деп тоожузунуң чамдык кезектерин номчуп сонуургаткан.

Ооң дараазында хелемечи башкы С. Бадаа сөс алгаш, Совет Тывада чечен чогаалдың хөгжүлдезинде чедиишкиннерни демдеглевишаан, чамдык чогаалчыларның чогаалдарында четпестерни чугаалап, ол четпестерни узуткаар дугайында саналын берген.

Областың партия школазының дыл болгаш литература кафедразының эргелекчизи эш И. Решетников бодунуң чугаазынга ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезинге чечен чогаалдың ужур-дузазын демдеглевишаан, областың чогаалчыларындан номчукчуларның негелдезиниң улгадып турарын чугулалап айыткан.

Таңды районнуң башкыларының январь конференциязы

Таңды районнуң башкыларының январь конференциязы бо чылдың январь 3-тен 5-ке чедир Бай-Хаак суурга болуп эрткен. Аңаа районнуң бүгү школаларындан 100 хире башкылар киришкен. Ол конференцияга район школаларының чартык чылда өөредилгезиниң түңнелдериниң база школаларда комсомол болгаш пионер организацияларының ажылының дугайында мындыг ийи үүл айтырыгларны чугаалашкан.

Бир дугаар айтырыгның дугайында районнуң улус өөредилге килдизиниң эргелекчизи эш Михайлюк илеткел кылган. Ооң илеткелинден илерээни болза, Таңды районнуң школалары 1951—1952 өөредилге чылының бир дугаар чартыында өөредилге кижизидилгелиг ажыл талазы-биле элээн чедиишкиннерни чедип алган. Районнуң бүгү школаларының чартык чылда өөредилгезиниң шынары 82 хуу болган.

Школаның өөредилге кижизидилгелиг болгаш чер-ле ниити ажылын эки чорудуп турган чартык чылда өөредилге шынарын 91 хуу күүседткен Бай-Хаак орус ортумак школаның дээре ажылын илеткелчи демдеглээн.

Ооң-биле кады чамдык школаларның эргелекчилери болгаш башкылары өөредилге чылының эрткен үезинде багай ажылдаанын илеткелчи чугаалаан. Аңаа хамааржыр школалар болза, Элегес совхозунда 7 чыл школазы болгаш Кочетов суурда 7 чыл школазы. Ол школаларның чартык чылда өөредилгезиниң шынары үүгле 60 хуу болган.

Ийи дугаар айтырыгның дугайында ВЛКСМ райкомунуң секретари эш Воробьев илеткел кылган.

Конференцияга үстүнде чугаалашкан айтырыгларның талазы-биле элээн хөй башкылар санал берип үүве чугаалаан болгаш боттарының ажылының дуржулгаларын солушканнар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Эге организациялар секретарьлериниң семинарлары болгаш чөвүлел хуралдары

ВКП(б)-ниң Улуг-Хем райкому партия эге организацияларының секретарьлериниң практиктиг ажылга мергежилин улгатырар болгаш политиктиг билиин бедидер дээш ажылдарны багай эвес чорудуп келген.

Бо талазы-биле эге организациялар секретарьлериниң семинарлары болгаш чөвүлел хуралдары улуг рольду ойнап турар. Эрткен чылдың дургузунда 2—3 хонук хуусаалыг семинарны 6 катап чоруткан. Ол ышкаш партия райкомунуң аппарадының ажылдакчылары-биле кады эге организациялар секретарьлериниң чөвүлел хуралдарын 11 удаа ыылдырган. Совет албан черлеринде партия организацияларының секретарьлериниң семинарларын тускай 3 катап организастаан.

Семинар бүрүзүнге секретарьлер сонуургалдыы-биле идепкейлиг киржип турганнар. Олар болза, партийжи-организастаг болгаш партийжи политиктиг ажылдарның кол-кол темаларын практика-биле холбаштыр өөренип эртип келгеннер.

«Партия хуралдарының ролю, «үндүрген шиитпирлериниң күүселдезин хынаары—организастыг ажылда кол үүл», «шүгүмүлел болгаш бот-шүгүмүлел — совет ниитилел хөгжүлдезиниң шимчедикчи күжү», «коммунистерге партийжи даалгалар», «партийжи информация дугайында», «партияның ажыл-агыйының дугайында», «пропаганда болгаш агитация ажылдарының хевирлери болгаш аргалары» деп темаларга болгаш ол ышкаш оон-даа өске база ниити теоретиктиг темаларга өөредилгелер болуп эрткилээн.

Семинарларга өөренип алган болгаш чөвүлел хуралдарга чугаалажып алган сорулгаларны боттарының херек кырында ажыл-чорудулгазынга эки шиңгээдип келген секретарьлер бар. Мооң чижээнге Ленин аттыг колхозта Оолак, Киров аттыг колхозта Сүктер-оол, «Свобода труда» колхозта Натпит-оол оларны адаары чугула. Мооң мурнунда эге организацияларның секретарьлериниң оралакчыларынга ажылдап тургулаан чамдык эштер чоокта чаа болуп эрткен отчёт соңгулдалыг хуралдардан эге организацияларның секретарьлеринге депшитирип соңгутургулаан. Чижээ, Ленин аттыг колхозтан эш Белек Жданов аттыг колхозта, «Свобода труда» колхозтан эш Баазан Мичурин аттыг колхозта, Сталин аттыг колхозта эш Чадамба, Калинин аттыг колхозта эш Ойдуп ол колхозтарда партия организацияларының секретарьлери болганнар.

ВКП(б) райкомундан ай санында чорудуп турар семинарлар болгаш чөвүлел хуралдар болза, эге организациялар секретарьлериниң болгаш оларның оралакчыларының ажылга идепкейлиин, оларның политиктиг болгаш практиктиг өзүлдезин эки билип алыр арганы берип турар. Чүге дээрге, ээлчеглиг чөвүлел хуралдарга баштайгы дугуржулгаларның дугайында түннелдерни база чугаалажып, чедиишкиннерни демдеглеп, ажылдың дуржулгаларын солчуп, четпестерни шүгүмчүлежип, ол четпестерни узуткаарының хемчеглерин улаштыр чугаалажып ап турган.

Бо чылын партия чырыдыышкынының четкизинге өөредилге чылы эгелээриниң мурнуу чарыында секретарьлериниң чөвүлел хуралы болган. Аңаа чаа өөредилге чылын организастыг эгелээр дугайында практиктиг хемчеглерни дугурушкан. Ооң түннелинде, октябрь 15-те партия чырыдыышкынының четкизинге өөредилге эки организастыг эгелээн. Оон бээр Ленин аттыг болгаш Киров аттыг колхозтарда, «ҮТКШ-тиң 25 чыл ою» совхозта өөредилгелер доктаамал эки чоруп турар. Ам районда 15 политшколалар, «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир 8 бөлгүмнер, эш И. В. Сталинның допчу биографиязын өөренир 7 бөлгүмнер бар. Пропагандистерден эштер Аракчаа, Баазан, Натпит-оол, Сергеев, Кулаков олар ышкаш хөй эки ажылдап турарлар бар.

Оон-биле чергелештир ВКП(б) райкомунуң секретарьлери эге организациялар секретарьлери-биле чаңгыстап чорудар беседаларны база практикалап келген. Кижилер-биле чоруткан беседа бүрүзү оларга утундурбас сагындырыг болуп, оларның ажыл-ишчи болгаш идей-политиктиг өзүлдезинге дузалыг кылдыр чоруп турарын демдеглезе чогуур. Боттарының удуртукчуларының берген чагыгларын ыяавыла күүсеткен турарынга кудуку ажылдакчыларны чаңчыктырып кижизидери чугула. Ол сорулга-биле партия райкомунуң инструкторлары болгаш пропагандистери эге организацияларда ажылдың практиказын хынаарын боттандырып турарлар. Марксисчи-ленинчи билиин бедидер дугайында могаг-шылаг чок ажылдаарын, литература номчулгазынга ынак болурун партия райкому активчилерден үргүлчү негеп турар. Эге организациялар секретарьлери Натпит-оол, Шивит, Баазан, Оолак, Белек олар бо негелдени күүседиринге үлегерлиг болуп, чаа-чаа номнарны үргүлчү садып ап, боттарының библиотекаларын байыдып, доктаамал номчулгаларны кылып турарлар.

Мооң-биле кады бистиң ажылывыста четпестер бар. Семинарларны шынар талазы-биле кошкак эртирип турганывыстың фактылары турган. Ол болза, семинар чорударының белеткелдерин баш бурунгаар эки кылбайн турганын херечилеп турар. Сорулга болза, эге организацияларның чаа соңгуткан секретарьлеринге моон соңгаар практиктиг дузаны улам күштелдирери, оларны боттуг, дириг ажылга кижизидери, ынчангаш районнуң партия организациязының ажылын негелдениң чогуур деңнелинге чедир көдүрери болур.

М. БУГАЛДАЙ,

ВКП(б) райкомунуң партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларының килдизиниң эргелекчизи.

Ярославль. Областың колхозтар удуртур кадрларын белеткээр школада 200 ажыг кижи өөренип турар.

Чурукта: Мал ажылының кабинединде башкы Г. И. Лосев ийиги курстуң өөреникчилеринге «Мыйыстыг улуг мал» деп бөлүктү башкылап турары.

Чуруу **И. Дынинин.** СЭТА-ның пресслиниези.

Колхозтарның шээр малы оолдап турар

Чаа-Хөл районнуң колхозтарында шээр мал 1951 чылдың декабрьның төнчүзүнде төрүп эгелээн. Районда ниитизи-биле 359 хой, өшкү төрээн, оон 350 анай, хураганны камгалап алган.

Кызыл-Даг сумуда «Бурунгаар» колхозтуң (даргазы Шыжаа) хойжузу К. Бюрбюнуң кадарган хоюндан 92 хой төрээн болза, оон 2 хураганны кадарчының багай ажааганындан менди камгалап албайн барган. Хой фермазының эргелекчизи Сенди, колхозта зоотехник Кызыл-оол, мал эмчизи Булун-оол оларның багай хемчег ап турарындан хураганнарның кажаазы чедишпес, ам 40 хураганны өгде кажаалап турар. Ол-ла колхозта өшкү кадарчызы Кененниң өшкүлериниң 27 өшкү төрээн, оон анайларын база өгде кажаалап турар. Төрээн хой, өшкүнү болгаш анай, хурганны азыраарынга мал чемнерин ол кадарчыларга чедирип бербейн турар. Чаа кажаалар тударынга ол колхозтуң удуртукчулары сагыш салбайн турарлар.

Чаа-Хөл сумуда Молотов аттыг колхоз (даргазы С. Бегзи) Бел деп дагда хойжу Натпиттиң ажааап турар 300 ажыг хоюн 20 ажыг хонукта кажаа чок чадагай кыштагга тургузуп келген, сөөлүнде арай деп тургаш кажаага чединген. Ол колхозта 50 ажыг төрээн хойларның хураганнарын чавыс, каранғы чер кажаада ажаап турар. Колхозта мал эмчизи Очур чаш анай, хураганны дорук-туруп алырынга боттуг дузаламчы көргүспейн турар. Хой фермазының эргелекчизи Санаа сөөлгү 3—4 неделя иштинде кыштагларда хой малды кезип көрбээн, оларда чүү болуп турарын билбес, харын ол хүлээлгени угбас мен, мени халаңар дээр негелдези көвүдээн. Шак ындыг тура-сорук чок кижи ниитиниң малын өстүрер ажылды орта харыылап шыдавас дээрзи билдингир. Аңаа идегээн-даа херээ чок.

«Бай-Булун» болгаш Сталин аттыг колхозтарда малдың кышкы байдалы база-ла эки эвес. Моон ап көөрге, кышкы мал ажылының, ылаңгыя чаш малды бүрүн доруктуруп алыр дугайында районнуң колхозтарында ап чорудуп турар хемчеглер ыракта-ла четпес. «Бурунгаар» болгаш Молотов аттыг колхозтарда бо көргүскен чижектер болза, ниитиниң мал ажылын өстүрер дугайында партия биле чазактың ап чорудуп турар хемчеглеринге окта таарышпас.

Шээр мал кыжын оолдаар болза, чылда ийи удаа оолдап болур. Ам кыс мал семис шыырак турган үезинде төрүтүнген анай, хураганны эки ажаап доруктурар болза, келир чылдың кыжынынга улуг шыырак болуп ужуражыр, ынчангаш, чазын, чайын төрүтүнген анай, хурагандан канчап-даа эки болур. Чазын, ылаңгыя чайын төрүтүнген чаш мал кышка удур өзүп быжыгарынга четкипес болгаш оларның иелери-даа улуг күш кирип албас апаар.

Малдың кышкы оолдаашкынын эки организастыг, чидириг чок эртирер чорук колхозтар даргаларындан, фермалар эргелекчилериндерден, малчыннардан болгаш мал ажылының специалистеринден хамааржыр. Олар бүгү төрүүр малды, оларның, чаш төлүн чылыг кажаа, эки шынарлыг чем, зооветеринария хемчеглери-биле хандырар хүлээлгелиг.

К. ОНГА.

Тарас Шевченконуң дугайында

Украинаның шүлүкчүзү Тарас Шевченко делегей литературазының эң эки чогаалчызының бирээзи чораан. Чаа украин литератураның эгелекчизи Тарас Шевченконуң чогаалдарын Совет эрге-чагырганың үезинде орус, украин дылдарда, а ол ышкаш ССРЭ-ниң улустарының үжен ажыг дылдарында канчаардаа аажок хөй тиражтарлыг парлап турар.

Сөөлгү чылдарның иштинде Т. Г. Шевченконуң чогаалдарының хөй очулгалары болгаш оон дугайында үүлдер Чехословакияда, Польшада, Болгарияда, Кыдатта болгаш өскедаа даштыкы чурттарда үнген. Алдарлыг кыдат чогаалчы, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүнү Эми Сяо Пушкин, Гоголь, Лев Толстой, М. Горький, Т. Шевченко ышкаш улуг чогаалчыларның канчаардаа аажок салдарының ачызында чаа кыдат литератураның тургустунганын демдеглээн. 1951 чылда Канадага украин улустуң белекке бергени Тарас Шевченконуң кайгамчык тураскаалын бир каш он муң тайбың дээш демиселчилер киржип турында ажыткан.

Совет Украинаның дөртен миллион улустары бодунуң революсчу-шүлүкчүзүнүң тураскаалын демдеглеп турар. Республиканың найсылалының университеди, Киевтиң Ленин орденниг опера болгаш балет театры, муң ажыг колхозтар, 250 чыгыы чурттакчылыг суурлар, шахталар, институттар, школалар, Одессада далай пароходу болгаш оон-даа өске черлер Т. Г. Шевченконуң ады-биле адатынган.

Бистиң чурттуң чурттакчылары Киевтиң кино үндүрер черинин үндүргени «Тарас Шевченко» деп чаа уран-чүүлдүң өннүг кинозун көрүп турар. Кинону Сталинчы шаңналдың лауреады Игорь Савченко бодунуң чогааткан чогаалы ёзугаар тургуокан.

Бис кинодан украин болгаш орус улустуң бузулбас эп-найыралының демисекчизи болгаш Чернышевскийниң болгаш улуг орус улустуң өскедаа депшилгелиг ажылдакчыларының эжи болгаш соратниги, оларның биле кады хаанныг эрге-чагырганга болгаш крепостной ёзуга удур могаг шылаг чок демисежип чораан Т. Г. Шевченкону көрүп турар бис.

Тарас Шевченконуң ролюнда «Алдын сылдыстың кавалери» деп кинода Тутариновтуң ролюнда ойнап турар аныяк артист Сергей Бондарчук ойнап турар. Шевченконуң эжи, алдарлыг артист Шепкинниң ролюнда ССРЭ-ниң улустуң артизи Гнат Юра, Чернышевскийниң ролюнда Ленинградтың шии театрының артизи Честюков, шүлүкчүнүң угвазы Яринаның ролюнда — ССРЭ-ниң улустуң артизи Наталия Ужвий ойнап турар.

Кобзарның дугайында кино-чурукту үндүрген чорук — Совет Украинаның культуралыг амыдыралында канчаар-даа аажок улуг болуушкун болуп турар.

Г. НАЗАРЕНКО.

Партия организацияларының отчёттуг соңгулда хуралдарының түннелинден

Партия эге организацияларының отчёттуг соңгулда хуралдары Чаа-Хөл районнуң колхозтарынга, албан бүдүрүлге черлеринге организастыг болгаш бедик идей-политиктиг деңнелге эрткилээн.

Отчёттуг соңгулдалыг хуралдарга эге организация бүрүзүнүң коммунистериниң 90—100 чедир хуузу киришкен. Коммунистер болза, эрткен отчёттуг үениң дургузунда районнуң партия эге организациялары партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарның деңнелин улам бедиткенин, партияның болгаш чазактың ажыл-агыйжы, политиктиг даалгаларын боттандырарынче ажылчы чонну мобилизастаарының практиказын экижиткенин демдеглеп эрткеннер.

Районнуң көдээ ажыл-агый артельдери организас, ажыл-агый талазы-биле быжыгып турар. Эрткен чылдың иштинде 6 МЧАЭ-лер көдээ ажыл-агый артелиниң Уставынче шилчээн. Районнуң арат ажыл-агыйлыг өрегелери колхозчу амыдыралче массалыы-биле шилчээн. Бүгү коммунистер тус-тус колхозтарже киргилээни-биле Ак-Туруг, Кара-Тал, Чаа-Хөл сумуларынга тургулаан девискээр барымдаалаан эге организациялар узуткатынган.

Отчёттуг соңгулда хуралдар болза, Сталин аттыг, Ленин аттыг болгаш «Бурунгаар» колхозтарда, МТС-те, райкүүском коллективинде партия эге организацияларының ниити ажылы онза көскүзү-биле экижээнин демдеглээн. Олар болза, партия хуралдарының кижизидикчи ролюн чөптүү-биле ажыглап, боттарының ажылын ай санында доктаамал планныг чорудуп, боттарының хамаарылгазында хөй-ниитиниң массалыг организацияларының ажылдарын эки удуртуп келгеннер.

Райкүүском коллективинге партия организациязының секретари турган эш Медянцев партия ажылынга дуржулгалыг чоруун көргүскени-биле амгы үеде ВКП(б) райкомунуң харыысалгалыг ажылдакчызы болуп депшээн. Коммунистерниң идегелин бүзүрелдии-биле күүседип беш чыл дургузунда эге организация секретаринге соңгудуп келген эш Аспан-оол бо чылын Ленин аттыг колхозтуң партия организациязының секретаринге база катап соңгуткан.

Колхозчу коммунистерниң мурнакчы ролю өзүп турарын отчёттуг хуралдар демдеглээн. «Победа» колхозта бызаңчы Күске 415 күш-хүнүн, «Бай-Булунда» хой кадарчызы Сиирин 508, Шверник аттыг колхозта бызаңчы Дадарыкпай 277, Ленин аттыг колхозтуң хову ажылында Дамба-Хуурак 377 күш-хүннерин ажылдап алганнар.

Боттарының организацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдарынга партийжи амыдыралда четпестерни коммунистер шын илереткеннер. Районнуң улус шүүгүзүнүң коллективинде партия организациязының (секретари Адыгжы турган) ажылын отчёттуг хурал багай деп санаан. Ол партия организациязы коммунистерден партийжи негелдени кошкаткан турган. Районнуң улус шүүгүзүнүң шиитпирлиг үезин — өлүк белеткелиниң үезин турбуже, ам садыг четкилеринде чоннуң эргежок чугула хереглелдери дус, такпы болгаш кондитер бараанналары чок, садыглар куруг турар. Мынчага садыг четкилеринде садар барааннарның минимум таңзызын кылбаан, садыгларны эртен орай ажыдар, кежээ эрте хаар чоруктар чаңчыл болган.

Район төвүнде райпонуң чаңгыс столоваязы бо чылын бүдүн чыл иштинде пшенной болгаш гречной кашадан өске блюда ассортиментизи белеткевээн. Райпонуң балык килдизи оода столоваяны безин мынчага балык-биле хандырбаан.

Бо дугайында райпонуң баштаар чери (эштер Аракчаа, Посохин) кандыг-даа хемчеглер албайн турар.

Ынчангаш кол сорулга болза, кыска хуусаа иштинде райпонуң кадр аппарадын быжыдар, оларның ажылга харыысалгазын бедидеринче угланган шиитпирлиг хемчеглерни алыры облпотребсоюзтуң болгаш районнуң удуртур органнарының мурнунда ээлчеглиг чоокку сорулга болуп турар.

В. ТАМДЫН-ООЛ,

Тожу райпонуң ревизия комиссиязының даргазы.

Райпо ажылын бедик деңнелче

Хереглекчилер кооперациязының ажылын сегидеринге бүгү таарымчаныг байдалдар Тожуда бар. Өлүк тывыжының талазы-биле областың бирги черинде Тожу району туруп турар деп чүве кымга-даа билдингир. Чайгы кат, тоорук белеткээринин, балык тударының талазы-биле эгээртинмес байлак кончуг хөй.

Шак мындыг таарымчалыг байдалдар турбуже, райпонуң ажылы сегиир хамаан чок харын-даа баксырап турар. 1951 чылдың 1 кварталында райпо 54000 рубль орулганы алган турган болза, үшкү кварталда ол орулганың түкү 6000 рубль чедир кудулап баткан ийикпе, бирги кварталда алган орулга сөөлгү кварталдарның каражазының чириинче киргилей берген.

Райпонуң ажылының кол четпес чүвези болза, кадрлар талазы-биле ажылдың четпезинде. Садыг шугумунга киирер ажылдакчыларны хынавас чоруктун, ажылга ызыртынмаан улчумал кижилерниң сынмарлажыр чери райпо апарган. Оон ужурунда райпонуң шугумунга ажылдап турган ис чок читкилей берген Грилин болгаш Капревцева олар чижек болур. Ол ышкаш эрткен чылын 17 садыг ажылдакчылары халашкан чорук аңаа немелде херечи болур.

Интеллигентилерниң чөвүлел хуралы

Чоокта чаа Шагаан-Арыг хоорайга районнуң тускай эртемниг интеллигентилериниң чөвүлел хуралы болган.

Аңаа кижилерниң медерелинде капитализм артыышкыннарын узуткаар дээш демиселге интеллигенциянын ролюнуң дугайында, илеткелди районнуң улус өөредилге килдизиниң эргелекчизи В. Клюшин кылган.

Колхозтарда болгаш совхозта, сумуларда болгаш суурларда бөжик өөредилгезин экижидип, бижиктиг багай билир болгаш билбес кижилерни бижикке өөредир кампанияны улам калбартып чорутпушаан, кижилерниң медерелинде капитализм артыышкыннарын узуткаар дээш ажылдарны чорударының дугайын ол хуралга санал бергеннер чугаалаан.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Херээженнериң отчёт соңгулдалыг хуралы

Чоокта чаа Эрзин районнуң «Чаа орук» колхозтуң бүгү херээженнериниң хуралынга колхозта херээженнер чөвүлелиниң даргазы эш Делгермааның отчёт илеткелин чугаалашкан.

Эрткен чылда херээженнер чөвүлели колхозчу херээженнерни кижизидер, оларны колхоз бүдүрүлгезинге киириштирер талазы-биле эллээн ажылдарны кылганын хуралдан демдеглээн. Ылаңгыя херээженнер чөвүлелиниң эгелекчи саналы-биле болгаш киржилгези-биле колхозка уруглар яслизин организастаан чорук херээженнериң колхоз бүдүрүлгезинге киржилгезин экижиткен. Колхозчу херээженнер Байдаан, Ыспыы, Биче-уруг, Севең болгаш өскелер-даа колхоз бүдүрүлгезиниң мурнакчылары болу бергеннер.

Оон-биле чергелештир колхозта херээженнер чөвүлелиниң ажылында улуг четпестер барын эштер Аракчаа, Серенмаа болгаш өскелер-даа шүгүмчүлээннер.

Херээженнер чөвүлели колхозчу херээженнериң хуралын чыл иштинде үүгле 7 катап кылган болгаш лекция беседаларны ховар чорудуп турган. Оон түннелинде колхозтуң малчыны турган Севил 1951 чылда малдап турган малын багай ажаап, хорамчаларга таварыштырган. Чамдык херээженнер колхоз бүдүрүлгезинге бедик бүдүрүкчүлүг ажылдавайн турарын демдеглээн.

Херээженнер хуралындан колхозта херээженнер чөвүлелиниң чаа составын соңгаан.

О. ДОГУЙ-ООЛ.

Чоннуң кадыкшылы дээш

Чөөн-Хемчик районда Ленин аттыг колхозта кижи эмнелгезиниң пунктузунуң эргелекчизи Люба Москаленко чоннуң кадыкшылы дээш кызымакай ажылдап турар. Аарааан кижилерни эмнелге пунктузунга-даа эмнеп, чалалгага-даа барып эмнеп турар.

Чоннуң кадыкшылы дээш эки ажылдап келгениниң түннелинде колхозчуларның болгаш Ийме сумузунуң ажылчы чоннарының ортузунда аарыгдан аарыыр чорук эвээжээн.

О. ОЧУР-ООЛ.

Садыг ажылын экижидер

Кызылдың көдээ районунуң Чербиде садыгга 1951 чылдың июньдан бээр Н. Губернюк ажылдап турар. Садыгжы чоннуң мурнунга бодунуң хүлээлгезин күүсетпейн келген. Оон тодаргай барымдаазы болза, калбак хереглелдиң бараааннарын үзүктелдирер, садыгны чогуур үезинде ажык тургуспас, бараан эккеп алыры-биле Кызыл хоорайже чоруткаш 5—6 хонук болур чоруктары бар.

Садыглап турар үезинде Губернюк эзирик болуп турар. Арагалаар чоруктун ужурундан 1951 чылдың үүгле декабрьда 7 хүн садыглаваан. Чамдык чугула бараааннарны чонга көргүспейн бодунуң таныш-көрүштеринге дуюкаа садар чорук база бар.

Садыгжы Губернюктуң четпес ажылын райпо баштаар чери хынап, хемчээн алыр чорукту мынчага чедир чорутпаан. Ынчангаш бо четпес ажылды дарый чок кылып, чоннуң хереглелин чогуур үезинде үзүктел чок хандырары негетинип турар.

Ч. ЕНЗУК.

Областың колхозтарында үрезин уруушкунунуң медээзи

1952 чылдың январь 1-де

	Планга удур хуузу
1. Каа-Хем	119,9
2. Бии-Хем	108,7
3. Кызыл	108,0
4. Бай-Тайга	104,6
5. Танды	100,6
6. Сүт-Хөл	99,7
7. Чөөн-Хемчик	97,5
8. Улуг-Хем	94,8
9. Барыын-Хемчик	81,5
10. Эрзин	71,4
11. Өвүр	67,2
12. Тес-Хем	55,7
13. Чаа-Хөл	55,4

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ

Совет улус дайын сөөлүндеги үеде ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын катап тургузары болгаш улам хөгжүдери дээш демиселде

Тараачын чон дугайында большевик партияның, совет чазактың сагыш човаашкыныныңкөскү чижээ болза, 1946 чылда эш Сталинга Курск областың колхозчуларының чоруткан чагаазы болур. Курск областың колхозчуларының бижээни болза, 1946 чылда оларга таварышканы ышкаш шак ындыг тараа чок чорук эрги шагда даварышкан болза, областың көдээ ажыл-агыйын элээн каш чылдар аткаар октапкан турар ийик. А совет эрге-чагырга үезинде областың колхозчулары күүнеден 4 миллион ажыг пуд тарааны, 600 тракторларны, кывар чүүлдү болгаш үрезинни алган. Шак ындыг кандаашкынныг чайның соонда Курск областың колхозтары 1946 чылдың күзүнүнде 1945 чылбиле деңнээрге 106 муң гектар хөйнү тараан, күскү аңгыстарны дөрт катап хөйнү аңдарган.

Дайын сөөлүндеги чылдарда хүлээп алдынган, партияның болгаш чазактың көдээ ажыл-агый талазыбиле чугула-чугула шиитпирлериниң—дайын сөөлүндеги үеде көдээ ажыл-агыйны көдүрер хемчеглер дугайында 1947 чылда ВКП(б) ТК-ның Февраль пленумунуң, көдээ ажыл-агый артельдиң Уставын хакыдар чорукту узуткаар дугайында, колхозтарның болгаш совхозтарның ниитилештирген продуктулуг мал ажылын сайзырадырының үш чыл планының дугайында, түр суггарылга бугаларын ажыглавышаан суггаттыг черлерни суггарарының чаа системазынче шилчиир дугайында, бойдусту чаартырының сталинчы планының дугайында доктаалдарның улуг ужур-дузазын пропагандист тайылбырлап чугаалаар.

Социалистиг көдээ ажыл-агыйга ол доктаалдарның улуг ужур-дузазын болгаш утка-шынарын тайылбырлавышаан, пропагандист ол доктаалдарның амыдырал кырынга боттанып турарын айтыр болгаш чогуур саннарны болгаш фактыларны көргүзер ужурлуг.

Бистиң көдээ ажыл-агыйывыстың техниктиг хандырылгазы болгаш социалистиг чер ажылының культуразы хемчээл чокка өскен. Беш чылдың дургузунда Совет күрүне социалистиг көдээ ажыл-агыйга он беш аттар күштүг 536 муң тракторларны, 93 муң тараа комбайннарын, хөй санныг өске-даа техниканы берген.

Колхозчуларның боттарының инициативазы-биле, совет күрүненің дузаламчызы-биле чоруткан биче колхозтарны улгатыр катыштырганы болза, социалистиг көдээ ажыл-агыйның бүдүрүкчү күштерин улам көдүреринге дыка чугула рольду ойнаар ужурлуг.

Колхозчу тургузугнуң чечектелиишкининиң дугайында большевик партияның болгаш совет чазактың улуг сагыш човаашкынының ол болгаш өске-даа чижектерин көргүзүп тодаргайлааш, пропагандист ол сагыш човаашкынынга совет тараачыннар маадырлыг патриотчу күш-ажылы-биле харылаан деп чугаалаар. Дайын сөөлүндеги үеде деревняга чер ажылының культуразын бедидери дээш, бедик дүжүттү алыры дээш, ниитиниң мал ажылын көдүрери дээш социалистиг чарыш көстүп көрбээни бедик хемчээлдии-биле калбарган. Чер болгаш мал ажылынга чедиишкиннерни дээш көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларын орденнер болгаш медальдер-биле шаннаар, социалистиг Күш-ажылдың Маадыры деп атты тыпсыр дугайында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыктары ол чарыштың чедиишкиниг болурунга улуг рольду ойнаан.

Деревняда социалистиг чарыштың калбарыышкынын тодаргай чугаалааш, көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларының, бедик дүжүттүң мастерлериниң болгаш эң эки малчыннарның кайгамчыктыг чедиишкиннериниң дугайын чугаалааш, пропагандист болза, социалистиг көдээ ажыл-агыйның дайын сөөлүндеги хөгжүлдезиниң түңнелдериниң ниити характеристиказын бээр. Дайын сөөлүндеги беш чылды күүсеткениниң түңнелдериниң дугайында ССРЭ-ниң Төп Статистика Эргелелиниң болгаш ССРЭ-ниң Күрплан чериниң Дыңнадыын маңаа чугаалаар.

Бойдусту чаартырының сталинчы планының дугайында чугааны шөл камгалалдыг ыяш тарылгазының планының чуруун тодаргай көргүзер, ол дугайында чурук политшколаларга көргүзүглүг өөредилге хекселдериниң Альбомунда бердинген, күрүненің ыяш тарылгазының шөлүнүң эрткен черин дыннакчыларга картадан көргүзер, ол черлер колхозтарның болгаш совхозтарның ыяш тарылгазы-биле кады ССРЭ-ниң европ кезииниң хову болгаш хову ыяштыг районнарының көдээ ажыл-агыйынга кандыг ужур-дузалыын көргүзер. Суггаттыг черлерни суггарарының чаа системазынче шилчиир дугайында совет чазактың доктаалын тайылбырлавышаан, пропагандист бодунуң чугаазынга суггарылганың чаа системазының схемазын көргүзүп, тодаргай тайылбырлаар (ол схема парлалгада чарлатынган).

Коммунизмниң улуг тудуушкуннарының чепсеглээшкини социалистиг чер ажылының көдүрлүүшкүнүнге чаа үени ажыдып турар, ол тудуушкуннар он-он миллион гектар кандаачал болгаш ховар үнүштүг ховуларны суггарар болгаш сугландырар арганы бээр деп пропагандист чугааның түңнелинге чугаалаар.

Теманың үшкү бөлүүнүң талазыбиле чугаа чоруп турда, пропагандист болза, политшколаларга көргүзүглүг өөредилге хекселдериниң Альбомунуң 69 болгаш 70 арыннарын, а ол ышкаш аңгы-аңгы кылдыр үндүрген плакаттарны болгаш диаграммаларны база ажыглаар.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. «Социалистиг көдээ ажыл-агыйның чедиишкиннери»—деп бөлүктү (өөредилге номунуң 168—176 арыннарын) номчуурун дыннакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Социалистиг көдээ ажыл-агыйның чедиишкиннери» деп бөлүктүң талазы-биле беседага дыннакчылар-биле мындыг чижектиг айтырыгларны чугаалажып болур:

1. Дайын сөөлүнде көдээ ажыл-агыйның катап тургузуушкунунуң болгаш сайзырадыышкынының бергелери чогум үдел?

2. Дайын сөөлүндеги үеде көдээ ажыл-агый талазы-биле партияның болгаш чазактың шиитпирлери кандыг төөгүлүг ужур-дузалыг болганыл?

3. Социалистиг көдээ ажыл-агый кандыг-кандыг кол чедиишкиннерлиг болганыл?

4. Колхозтарның болгаш совхозтарның ниитилештирген продуктулуг мал ажылын сайзырадырының үш чыл планы канчаар күүсетинип турарыл?

5. Бистиң көдээ ажыл-агыйывыстың моон соңгаргы чечектелиринге биче колхозтарны улгатыр катыштырганы кандыг ужур-дузалыгыл?

6. Бойдусту чаартырының сталинчы планы амыдырал кырында канчаар боттанып турарыл?

Дайын сөөлүнде бистиң көдээ ажыл-агыйывыстың чедиишкиниг катап тургузуушкунунуң болгаш чаа шуурган дег өзүлдезинге колхозчу тургузугнуң улуг ужур-дузазын, тараачын чон дугайында большевик партияның болгаш совет күрүненің улуг сагыш човаашкынын беседага дыннакчылар көргүзер ужурлуг. Бир эвес дыннакчылар көдээ ажыл-агыйда ажылдап турар болза, олар колхозунуң, районунуң, МТС-тиң амыдыралындан чижектерни көргүзери чугула.

Бойдусту чаартырының сталинчы планының дугайында айтырыгның талазы-биле беседаны картаны ажыглап тургаш чорудары чугула, чүге дээрге ыяштар тараан шөлдериниң эрткен черлерин эштер картадан көргүзүп, оларның узун дурту кайы хире болурун айтырынга эптиг болур.

* * *

«Коммунизмниң улуг тудуглары» деп бөлүктү ийи кичээлдерге өөренир. Бо бөлүктүң талазы-биле кичээлдерни мынчаар чорударыш сүмелээр.

Баштайгы ийи шактың кичээлдери болза, коммунизмниң улуг тудуглары-биле дыннакчыларны ниити таныштырарынга, бистиң чуртка оларның улус ажыл-агый талазы-биле ужур-дузазын, ССРЭ-ге коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузарынга оларның ролюн тайылбырлаарынга тургустунар. Ол-ла кичээлге Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың гидроэлектростанцияларның тудуунун дугайында совет чазактың доктаалы-биле болгаш ол тудугларны боттандырар талазы-биле ажылдарның чоруп турары-биле дыннакчыларны таныштырза чогуур.

Дараазында ийи шактарның Кол Туркмен каналының, Каховканың гидроэлектростанциязының, Мурнуу Украинаның болгаш Соңгу-Крымның Каналдарының, Волга-Доннуң пароход чоруур каналының гудуунуң дугайында совет чазактың доктаалдары-биле, коммунизмниң ол улуг тудугларының чепсеглээшкининиң чоруп турары-биле дыннакчыларны таныштырар херек.

«Коммунизмниң улуг тудуглары» деп бөлүктүң талазы-биле кичээлге белеткенип турар үезинде пропагандист болза, коммунизмниң тудугларының дугайында совет чазактың шиитпирлерин кичээнгейлиг өөренир. «Сталинчы үениң улуг тудуглары» деп чыынды номну (1951 чыл, күрполитиздат) база ажыглаза чогуур. Коммунизмниң улуг тудугларының дугайында төп солуннарга парлаан үүлдерни ол номда чыып киргген. Коммунизмниң улуг тудугларында ажылдарның чоруп турарының дугайында материалдарны парлалгада чарлап турар. Ол материалдарны пропагандист чыып, чыскаап алыр херек.

Пропагандистиң чугаазы. «Коммунизмниң улуг тудуглары» деп бөлүктүң бирги кезээниң талазы-биле чугааны мындыг чижектиг планга тургазарын сүмелээр:

1. Бистиң чуртун бүдүрүкчү күштерин улам ыңай хөгжүдеринге коммунистиг ниитилелдиң материал-техниктиг баазазын тургузарынга коммунизмниң улуг тудугларының ужур-дузазы.

2. Коммунизмниң улуг тудуглары — бүгү улустуң херээ.

3. Волгада Куйбышевтиң гидроэлектростанциязының тудуу.

4. Сталинградтың гидроэлектростанциязының тудуу.

5. Куйбышев болгаш Сталинградтың гидроэлектростанцияларының тудуунда ажылдарның чорудулгазы.

Коммунизмниң улуг тудугларының дугайын чугаалааш, пропагандист болза, бистиң чуртувустуң улус ажыл-агыйынга, коммунизмниң материал-техниктиг баазаларын тургузарынга ол чепсеглелдериниң ужур-дузазынче кол кичээнгейни угландырар. Чаа канчаар-даа аажок улуг хамааты тудугну калбартпышаан, Совет Эвилели бодунуң тайбыгга ынакшылдыг политиказын бүгү чуртларның улустарының мурнунга көргүзүп турар.

Коммунизмниң улуг тудугларының дугайында совет чазактың шиитпирлери болза, совет кижилериң чаагай амыдырал байдалының дугайында, бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң улам чечектелиишкининиң дугайында большевиктер партиязының, эш Сталинның сагыш човаашкынының тодаргай херечизи болур.

Коммунизмниң улуг тудугларының дугайында совет чазактың доктаалдарын бүгү совет кижилер канчаардаа аажок сорук кириишкин-биле хүлээп алганнар болгаш оларны дерип-чепсеглээрин изии-биле сегирип алганнар, коммунизмниң тудуглары бүгү улустуң херээ апарган деп айыткаш, пропагандист болза, Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың гидроэлектростанцияларының тудуунуң чоруп турарының дугайын чугаалаар, оларның шиитпирлээр ужурлуг сорулгаларының дугайын, ол чепсеглелдериниң хемчеглериниң дугайын чугаалаар.

Өөредилге номунда бар фактылардан аңгыда, дыка хөй немелде чижектерни пропагандист көргүзүп болур. Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың гидроэлектростанцияларының чепсеглээшкини Поволжьениң көдээ ажыл-агыйның мурнунга кандыг кайгамчыктыг преспективаны ажыдып турарын көргүзүп болур.

Чижээлээрге, беш чыл болурга Сталинград обласка мындыг үүлдер бар болур. Волга-Актубин оңгары чечектелчек сад апаар, Заволжье тараа культураларының бедик дүжүдүнүң болгаш продуктулуг мал ажылының магадылатынган району, Дон — хөвең болгаш өске-даа культураларның району, Сарпин чавызы болгаш «Кара чер» — бода мал ажылының району апаар.

Заволжьениң бүгү девискээрин дамчыштыр хөй сүглүг 600 километр узун дурттуг кол канал эртер, ол канал Волгадан дүн-хүн иштинде 34 миллион кубометр чедир — секунтада 400 кубометр чедир сугну ап турар болур. Ол канал Урал хем биле Волганы харылзаштырар болгаш ам канчаар-даа аажок кандаачал болуп турар Заволжьениң эң байлактыг чавыс кезээн сугландырар. Аңаа садтар, виноградниктер, бахчилер, үнелиг техника культураларның плантациязы сайзыраар.

Сталинград Заволжьезиниң соңгу кезээнде Волганың көдүрлүүшкүнү Еруслан болгаш Турган хемчигештер улуг суглуг хемнер кылдыр хуулар. Волганың күүлүг суунуң күштүг агыышкыны-биле ол хемнер боттарының агымнарын дедирлендирер болгаш оларны бот-хевирлиг каналдар кылдыр хуулдурар. Ховулар суггарар хөй хемчээлдиг сугну оон ап болур.

Улуг канал Волганың оң талазындан чарлып үнер. Оон суу Сарпин хөлче кирер, аңаа сугнуң канчаардаа аажок улуг курлавыры апаар. Оортан суг «Кара черже» кирер. Ол системаже Манычески канал база кирген, ол болза ээн шөлдерни, оон иштинде ам мырыңай суг чок болуп турар Ногай шөлүн суггарарының аажок улуг проблемазын шиитпирлээр арганы бээр.

Бир эвес Сталинград областы таварып эрткен канчаар-даа аажок улуг ыяш тараан алды шөлдерни, база эш Сталинның айтыышкыныбиле Сталинград областың девискээринде тарылгазын чорудуп турар үлетпүр талазы-биле улуг ужур-дузалыг дуб ыяш тараан черни болгаш колхозтарның суг хөөлбектериниң база суг мөөңнешдирилгезиниң хөй санын (1950 чылда-ла 500 хөөлбектерни туткан), адак сөөлүнде Сталинград платиназының тудуу доозулганының соонда тыптып келир «Волганың улуг далайын (чамдык черлерге Волга элээн каш километр халбак апаар) немээр болза, Сталинград областың мурнунга хаара туттунуп турар кандыг перспектива ажытынып турарыл деп чүвени билип алыры берге эвес.

Сталинградтың гидроэлектростанциязы чылда 10 миллиард киловатт-шактар чиик өртектиг электри күүчү ажылдаар. От-биле ажылдаар электростанцияларынга чижек ол хире күштү алыр деп бодаар болза, чижек-биле 11 миллион тонна хөмүрдашты каскаш, хереглээр черинге дажып ап оттулары негетинер.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың канчаар-даа аажок улуг станциялары 5—6 чылдарның дургузунда тургуступуп үнер. Ындыг кыска хуусааның иштинде шак ол хире улуг чепсеглээшкинни чүгле капиталистиг дарлалдан хосталган, коммунизмни сорук кириишкинниг тургузуп турар улус боттандырып болур. Капитализмге ол ышкаш чорукту бодап-даа шыдавас. Ол бодалды пропагандист болза, ындыг чижекке тодаргай көргүзүп болур. Хөйге чарлап дыннаткан Колорадо хемде Боулдер-Дэм болгаш Грэнд-Кум деп америк электростанциялары бодунуң төлевилээн күүзүнүң талазы-биле кайызы-даа Куйбышевтиинден биче. Грэн-Кушни ам 20 чыл тудуп турар болгаш амдаа четче дооспаан. Өске улуг станция Боулдер-Дем станцияны америкканчылар 40 чыл кылып турар болгаш ам-даа доозулдур кылып шыдаваан.

Куйбышевтиң болгаш Сталинградтың гидроэлектростанцияларының тудуунда ажылдарның чоруп турары-биле дыннакчыларны таныштырып эгелээш, мындыг фактыларны көргүзүп болур. Коммунизмниң улуг тудугларынга ам 1,5 милилард кубический метр довуракты узуп үндүрер болгаш он-он миллион кубический метр бетонну аңаа салыр. Совет күрүне коммунизмниң тудугларын Адачурттуң күчүлүг техниказы-биле хандырган. Тудугларда муң-муң эң эки специалистер ажылдап турарлар. Тудугжулар канчаар-даа аажок бедик көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турарлар. Күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүү дээш, чугула-чугула ажылдарны хуусаа бетинде күүседири дээш оларның ортузунда социалистиг чарыш калбарган.

Коммунизмниң улуг тудугларында ажылдарның чорудулгазын бистиң парлалгавыста хүн-бүрү чырыдып турар. Чугаага белеткенип турар үезинде пропагандист болза, тудугжуларның маадырлыг күш-ажылының дугайын, коммунизмниң тудугларында канчаар-даа аажок улуг тургузукчу ажылдарының дугайын, тудугларга хереглээр чагыгларны фабрикаларда, заводтарда күүседип турар дугайын херечилеп турар тодаргай фактыларны солуннардан болгаш журналдардан чыып алыр. Ол черде коллективтерниң сорулгаларын чугаага чырыдары кончуг чугула болгаш коммунизмниң улуг тудугларын чепсеглээринге ол коллективтиң киржилгези үүүден илереп турарын демдеглээр.

Бот-кичээл ажылынга онаалга: «Коммунизмниң улуг тудуглары» деп бөлүктүң бирги кезээн (өөредилге номунуң 176—177 арыннарын) номчуурун дыннакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Коммунизмниң улуг тудуглары» деп бөлүктүң бирги кезээниң талазы-биле беседага мындыг чижектиг айтырыгларны чугаалажып болур.

1. Коммунизмниң улуг тудугларының улус ажыл-агыйының талазыбиле ужур-дузазы үүл?

2. Куйбышевтиң гидроэлектростанциязының чепсеглээшкини болгаш ооң улус ажыл-агыйынга ужур-дузазы.

3. Сталинградтың гидроэлектростанциязының чепсеглээшкини болгаш ооң улус ажыл-агыйынга ужур-дузазы.

Беседага дыннакчылар болза, бистиң Төрээн чуртувустуң экономика талазы-биле күчү-шыдалын улам ыңай өстүрериниң коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузарынга Волгада улуг тудугларның ужур-дузазының дугайын чугаалаарлар болгаш тудугнуң масштаб хемчээлин чуруп көргүзер, туст-туст тудуг бүрүзүнүң мурнунда турар сорулгаларны характерлээр. Тудугларның районнарын, база ол ышкаш коммунизмниң улуг тудугларының чепсеглээшкининиң түңнелинде үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле чаартынып турар районнарны дыннакчылар картага көргүзери чугула.

Комунизмниң улуг тудуглары болза, бүгү совет улустуң херээ болур деп беседага көргүзер ужурлуг. Парлалгадан сөөлгү медээлерни ажыглап тургаш дыннакчылар тудугларда ажылдың калбарып турарын чугаалаар ужурлуг.

Пропагандистиң чугаазы. Коммунизмниң улуг тудугларының дугайында ийиги чугаазынга пропагандист болза, Кол Туркмен каналының, Каховканың гидроэлектростанциязының, Мурнуу-Украинаның база Соңгу-Крымның каналдарының болгаш Волга-Доннуң пароход чоруур каналының тудуунуң дугайында совет чазактың доктаалдары-биле дыннакчыларны таныштырарынче кичээнгейни салыр. Ол чугааны мындыг чижектиг план-биле тургузарын сүмелээр:

1. Кол Туркмен каналы болгаш ооң улус ажыл-агыйының талазы-биле ужур-дузазы.

2. Днепрде Каховка гидроэлектростанциязы, Мурнуу-Украина болгаш Соңгу-Крым каналдары. Ол тудугларның хемчээли, тудуп доозар хуусаалары болгаш сорулгалары.

3. Волга-Доннуң пароход чоруур каналы. Ол каналдың чепсеглээшкининиң улус ажыл-агый талазы-биле ужур-дузазы.

4. Коммунизмниң ол улуг тудугларында ажылдарның чорудулгазы.

Пропагандист болза, коммунизмниң ол улуг тудугларының ужур-дузазын тодаргай тайылбырлаар. Пропагандист болза, бодунуң чугаазын бойдузу болгаш ажыл-агыйы үндезин чаартынар бистиң чурттуң областарын, тудугнуң районнарын картага тодаргай көргүзер. Ол улуг тудугларның канчаар-даа аажок улуг хемчээлдиин болгаш улус ажыл-агыйының талазы-биле улуг ужур-дузалыын көргүзүп турар тодаргай чижектерни пропагандист көргүзер. Чамдык мындыг чижекти көргүзүп болур. Кол Туркмен каналының узуну 1100 километрге деңнежир. Оортан суггарылганың болгаш сугландырылганың канчаар-даа аажок хөй суг агар, канал үнер, ол каналдың ниити узуну 1200 километр. Узуну 1000 километр улуг хоолай дамчылганы дамчыштыр бүдүрүлгелер болгаш чурттакчылыг черлер сугну алыр.

Алды чыл эртерге Аму-Дарьяның ол агым суу ховар үнүштүг курган ховуну дамчыштыр канал-биле барыын-чүкче агар болгаш ам курган хову болуп чыдар милилон-миллион гектар черни суггарар.

Каналды тудары хөвең бүдүрүлгезин көвүдедириниң чугула сорулгазын шиитпирлээринге дузалаар. Барыын Туркменниң болгаш республиканың соңгу районнарның Прикаспий дескилериниң районнарының чаа черлерин суггарар болгаш шиңгээдип ажыглаар, ажыглаан черлерни быжыг суггат-биле хандырар чорук Туркмен ССР-ге хөвең бүдүрүлгезин 7—8 катап улатырар арганы бээр.

Кол Туркмен каналының районунда 7 миллион гектар чаа одар черлерин сугландырар чорук болза, колхозтарның болгаш совхозтарның мал ажылын улам ыңай сайзырадырынга, ылаңгыя үнелиг Каракуль уксааларның сайзыраарынга быжыг азырал суурну тургузар арганы бээр.

Социалистиг хоорайларны, Барыын Туркменниң бүдүрүлгелерин болгаш демир-орук транспортун ук канал ижер болгаш хереглетинер суг-биле бүрүн хандырар.

Небит-Даг болгаш Красноводск хоорайлар парктар болгаш садтар-биле каастатынар. Ажылчын суурларны дескиндир чимистиг садтар болгаш виноградниктер өзер.

Туркмен ССР-де көдээ ажыл-агыйның чугула адырларының бирээзи торгу ажыл-агыйы, Кол Туркмен каналының болгаш суг үндүрер каналдарның унун дургаар, камгалал ыяш тарыыр ниити шөл, суггарылганың чаа шөлү, хоорай болгаш үлетпүр төптерин дескиндир 500 гектар хире болур. Ыяш тарылгазының иштинде элээн черни тута деп ыяштар тарылгазы эллээр, ол болза, торгу ажыл-агыйының чемгерилге баазазын улуг хемчээлдиг калбартыр болгаш торгу бүдүрүлгезин эвээш-ле дээрге 6 катап көвүдедир арганы бээр.

Кол Туркмен каналының тудуушкунун совет улус 7 чыл дургузунда боттандырар, ол хуусаа шынап-ла кыска хуусаа болур-дыр дээрзин дыннакчылар билген турары чугула, аңаа деңнелге кылдыр мындыг чижектерни көргүссе чогуур: бодунуң хемчээлиниң талазыбиле оон ыракта биче Панам каналды 35 чыл, Суэц каналды 22 чыл иштинде тутканын чугаалаар.

Днепрде Каховка гидроэлектростанциянын, Мурнуу-Украина болгаш Соңгу-Крым каналдарының тудуунуң дугайын чугаалааш, пропагандист болза, ол тудуг Украинаның кандаачал мурнуу районнарынга болгаш Крымның соңгу районнарынга көдээ ажыл-агыйның культураларының бедик болгаш быжыг дүжүттерин база бедик продуктулуг мал ажылын улам дүрген сайзырадырын хандырар сорулганы боттанып турар деп айтыр. Ол улуг чепсеглелдерни боттандырар чорук Украинаның мурнуу районнарынга болгаш Крымның соңгу районнарынга 1500 муң гектар черни суггарар болгаш 1700 муң гектар черни сугландырар арганы бээр. Көдээ ажыл-агыйны болгаш үлетпүрнү хандырарынга Днепр хемге чаа гидроэлектростанциязының баазазы тургустунар. Ол улуг чаа тудуг бистиң чурттуң делгем болгаш байлак черлерин мырыңай чаартыр.

Оон ыңай пропагандист болза, Волга-Доннуң пароход чоруур каналының канчаар-даа аажок ужур-дузазын айтыр. Ак, Балтий болгаш Каспий далайларны Азов болгаш Кара далайлар-биле тудуштуруп турар пароход оруктарының чаартыышкынының болгаш тудуунуң талазы-биле совет эрге-чагырганың чылдарының дургузунда чорутунган канчаар-даа аажок улуг ажылдарны ол канал доозар. Ол каналдың ажыглалга киргени-биле ССРЭ-ниң европ кезээниң бүгү далайлары чаңгыс аай суг транспорттунуң системазы болур. 1951—1956 чылдарда маңаа суггарылга системалары чепсеглетинер, ол системалар Ростов болгаш Сталинград областарның 750 муң гектар черлерин суггарар болгаш 2 миллион гектар черлерин сугландырар арганы бээр.

Чугааның түңнелинде пропагандист коммунизмниң улуг тудугларының хемчээнин болгаш ужур-дузазының ниити характеристиказын бээр. Волгада, Днепрде, Донда болгаш Аму-Дарьяда улуг гидроэлектростанциялары чыл бүрүде-ле 22 миллиард киловатт шак электри күүзүн бээр деп айтып болур. Ол болза, Англия чижектиг чурттун гидростанцияларының ажылдап турары электри күүзүнден 18 катап хөйнү ажылдап турар. Коммунизмниң улуг тудуглары 28 миллион гектар черни суггарар болгаш сугландырар арганы бээр, ол болза, Австралияның, Бельгияның, Голландияның, Данияның болгаш Португалияның девискээрин кады алырга оон улуг.

Кол Туркмен каналының, Каховка гидроэлектростанциязының, Мурнуу Украинаның, Соңгу-Крымның каналдарының Волга-Доннуң пароход чоруур каналының тудугларында чоруп турар канчаар-даа аажок улуг ажылдарның дугайын пропагандист оон ыңай чугаалаар. Хереглетинер материалдарны төп болгаш чер-черниң парлалгазындан ол тып ап болур.

Түңнелинде пропагандист бистиң Төрээн чуртувустуң бойдузун чаартыр дугайында, коммунизмниң улуг тудугларының дугайында, социалистиг ниитилелдиң бүдүрүкчү күштериниң оон ыңай күүчүлүг хөгжүлдезиниң дугайында совет чазактың төөгүлүг доктаалдары болза, Ленин—Сталинның национал политиказының тодаргай илерээшкини болур. Бистиң чурттуң бүгү улустарының чечектелиишкининиң дугайында большевик партияның, эш Сталинның ада-сагыш човаашкынының илерээшкини ол кайгамчыктыг шиитпирлерде көрдүнген. Культураның болгаш экономиканың хөгжүлдезиниң чаа улуг перспективалары, оларның материалдыг чаагай байдалының бедиишкинин Совет Эвилелиниң улустарының мурнунда ажытынган.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. «Коммунизмниң улуг тудуглары» деп бөлүктүң ийиги кезээн (өөредилге номунуң 177—180 арыннарын) номчуурун дыннакчыларга пропагандист сүмелээр.

Президент Беруттуң чаа чылда улуска чагаазы

ВАРШАВА. Польша Республиканың президентизи Болеслав Беруттуң чаа чылда польша улуска чагаазын солуннарда парлаан. Эрткен чылдың түңнелдерин чугаалааш, ооң демдеглээни болза:

Бистер болза, чаа ниитилел тургузуун тургузар, эң-не чырыткылыг социалистиг идеяларны боттандырар, польша улустуң долузу-биле хамаарышпас чоруун хандырар, тайбыңны болгаш улустар аразынга кады ажылдажыышкынны быжыглаар сорулгалыг, эң-не хүндүлүг хүлээлгелиг салгакчылар бис.

Совет ажылчыннарның болгаш тараачыннарның үлегери-биле, Совет Эвилелиниң улустарының акы-дуңма дузаламчызының ачызында улусчу Польшаның ажылчы чоннарының массалары ол идеяларны амыдыралда боттандырып турар.

Эрткен чылда чуртту индустриализастаарының хереэниң сорулгазын эрткен чылдарга деннээрге, оон-даа дыка улуг болгаш эң-не берге нарын турган. Эрткен чылда улус ажыл-агыйының ниитилештинген секторунга капитал салыышкынының ниити түңү 25 миллиард злота болган, ол болза, 1947 чылдан 1949 чылга чедир үш чыл планының дургузунда көрдүнгенинден хөй болуп турар. Ол үш чылдың иштинде Польшаның улус ажыл-агыйны катап тургузарынга болгаш хөгжүдеринге киирген салыышкыны бодунуң хемчээлиниң талазы-биле капиталистиг Польшаның экономиказындан деннел чок хөй болган.

Улустарның амыдырал деңнелин экижиндеринче угландырган дээр америк «дузаламчы» бар маршаллчыткан чурттарда мырыңай сыр өске байдал көстүп турар. Францияның, Италияның болгаш Барыын Европаның өске-даа чурттарының ажылчы чоннарының массаларынга ол «дузаламчы» херек кырында оларның мойнунда дузак болуп турар.

Бодундан капитализмниң дарталын ап октааш, бүгү болуп болур империалистиг кем-херектиг чөңгээлээшкиннің оруун туй тургаш, улусчу Польша улус ажыл-агыйын катап тургузарынче болгаш хөгжүдеринче улустуң күжениишкинин мобилизастааш, берге-даа болза, карачаңгыс шын орукту шилип алган. Ону шилип алырынга Польшага улуг Совет Эвилели дузаны көргүскен

Планныг чаа экономикаже шилчип киргениниң үезинден бээр үүгле каш чылдар эрткен соонда, бистиң чурттуң күчү-шыдалы чыл бүрүде өзүп турар деп бо хүн чоргаар чугаалап болур бис.

Совет Эвилели болгаш ооң гениймлиг баштынчызы Иосиф Сталинның баштап турары делегейниң тайбын лагери-биле кады улусчу Польша тайбын дээш улустар аразынга кады ажылдажылга дээш демиселчилерниң чаңгыс-аай фронтузунда быжыы-биле туруп турар.

Чаа амыдыралды тургузарынга, чуртту индустриализастаарынга, чаа техниктерни шингээдип алырынга болгаш экономнуг күш-шыдалды дүрген өстүреринге Совет Эвилелиниң чижээ болгаш дузаламчызы болза, бүгү улус демократиязының чурттарынга ышкаш, биске канчаар-даа аажок үнелиг. Бистиң бүдүрүкчү күштеривистиң дүрген өзүлдези болза, империалистиг дайын кыпсыкчыларының талазындан халдаашкыннарның кандыг-даа айыылындан чедиишкинниг камгалал болуру чугаа чок. Америк империалистерниң үптекчи политиказының таварыштырары, анаа хамаарышкан чурттарны эндере боо-чепсегленнишкинче киирип, чаа дайын-биле тайбынга кыжанып турар айыылдың үезинде, америк айтыышкынның адаанда турар Барыын Германияда чаа шериг кезектерин чепсеглеп, кара-бажыңдан хостап үндүрген гитлержи дайын буруулуглар холунда чепсекти ап турар факты турунда бис тайбынзырап болбас бис. Ынчаңгаш тайбың дээш, бистиң алды чыл планывыстың күүселдези дээш демиселче бистиң бүгү күштеривисти улам күштүг мобилизастаар ужурлуг бис. Ол демиселде бис күчүлүг, тиилетирбес, совет күрүне-биле болгаш улус демократиязының чурттары-биле катышкан бис деп билиишкин, тайбың дээш демисел бо хүн кижи төрелгетенниң канчаар-даа аажок хөй кезиин катыштырып турар деп билиишкин бистиң улузувустуң чаңгыс эвин быжыглаар, ооң хүн-бүрүнүн күш-ажылынга күштү бээр ужурлуг.

Польшаны индустриализастаарының төөгүлүг алды чыл планының баштайгы ийи чылының онаалдазын бис чедиишкиннiг күүсеткен болгаш ажыр күүсеткен бис. Бистер планны тиилелгелиг күүседириниң хереэнге шиитпирлиг чыл болур алды чыл планының үш дугаар чылынче кирген бис.

Президент бодунуң чагаазынга алды чылдың үшкү чылының онаалдазын чедиишкиннiг күүседиринге эргежок чугула чамдык тодаргай сорулгаларны база айыткан.

(СЭТА).

Корея болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының январь 2-де дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлеп, дайзынның дириг күжүнге болгаш техниказыңга улуг чидириглерни таварыштырып турар.

Төп болгаш барыын фронтуларга онза өскерилгелер болбаан.

(СЭТА).

Корея тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Кэсондан дамчытканы болза;

Корея тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарның хүн айтырыының үшкү пунктузун чугаалажып турар кудуку комитеттиң декабрь 29-та хуралынга өске тала бодунуң саналының чугаалажып көрдүнген кезиин база идип үндүрген. Кореяның бүгү девискээриниң кырынге агаар разведказын чорудар дугайында бодунуң негелдезинден ойталаан болгаш тайбыңчыдылга үезинде чепсектиг кижилерни эялчештиреринiң эң кыдыкы кызыгаарының дугайында айтырыгны чугаалажыышкыннар дузазы-биле шиитпирлээр дээрзинге төпшээрезе-даа өске тала болза, бистиң таланың иштики херектеринге киржилгезиниң дугайында бодунуң негелдезин турушпушаан турган. Корей девискээрге аэродромнар катап тургузар болгаш тударын кызыгаарлаар дугайын өске тала негеп турган.

Мооң мурнунда чугаалажып турган саналдар-биле дөмейлээрге, чугаалажып көрдүнген саналдар бичии бурунгаар базым болуп турзадаа, өске тала бистиң талзвыстың иштики херектеринге киржир эргени ам-даа негевишаан турар болгаш ол айтырыг болза, Кореяга тургузуушкуннарга хамааржыр эң чугула антырыг болуп турар, ынчаңгаш бистиң тала ол чорукту канчап-даа төпшээреп шыдавас деп бистиң төлээвис айыткан

Хүн айтырыының дөрткү пунктузун чугаалажып турар кудуку комитеттиң хуралынга кандыг-даа депшилге чедип алдынмаан, үүге дээрге, ийи талалардан туттурган шериглерни дүрген хостаарының болгаш дедир чандырарының принцивин хүлээп алырындан өске тала ойталавышаан турган.

Гарри Поллиттиң медеглели

ПРАГА. Телепресс агентилелиниң Лондонда корреспондентизиниң медеглеп турары болза:

Великобританияның коммунистиг партиязының чиңгине секретари Гарри Поллит декабрьның 28-те Телепресс агентилелиниң корреспондентизи-биле чугаалашкан. Гарри Поллит мынча деп чугаалаан: «Корея-да дайынны озалдадыышкын чокка соксадыр дээш англи улус ажылчын аңгыга баштадып алгаш, бодунуң бүгү күштерин катыштырып, бар-ла турган аргаларын ажыглаар ужурлуг.

Бир эвес англи улус ону кылбас болза, дайынның америк кыпсыкчылары тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарны мурнундагызы ышкаш кылдыр узамдыктырар, а ону чедип-даа алза корей болгаш кыдат улуска удур олар база чаа агрессчи үүлгедиишкиннерни кылыр.

Чоруп турар чугаалажыышкыннардан барымдалааш ону ынчаар көөр ужурлуг. Бир эвес американнар тайбыңчыдылганы тургузарынга бичии-даа күзелин үндүрген болза, боолажылганы соксадырын чаа чылга чедир чедип ап болур турган.

Дугуржулганы чедип алыр дээш корей болгаш кыдат төлээлер бүгүле хемчегленни каш удаа ап турганнар, ынчалза-даа дайынзырак болгаш агрессчи америк генералдар айтырыг бүрүзүнге-ле тиилетирген чуртка хүлээлге онаар деп турар тиилекчилер ышкаш чаңнап турганнар.

Бир эвес ындыг тактика үргүлчүлээр болза, тайбың чугаалажыышкын чедип алдынмас-даа. Корей улус тиилетирбээн. Харын-даа бо үенин дайынының хөй санныг өлүм-чидим чедирер күштүг чепсектерин ажыглап, үүл-бүрү араатанзыг, калчаа чоруктарны оларга таварыштырып турда-ла, ол улус кажан-даа көстүп көрбээн маадырлыг чоруктарны кылып тургаш, американнарның Кореяны эжелээш, ону Кыдатка удур дайын чорударының сууру кылдыр ажыглаар дээн оралдажыышкыннарын буза шапкан.

Ол агрессчи дайынга тулчуп, анаа улуг-улуг америк капиталдың эргеажыы дээш өлзүн дээш англи аныяктарны чорудуп турары дээрге, улуг кем-буруулуг чорук: туттурган англи шериглерниң төрээн чуртунга дедир ээп кээр чоруу боолажылга соксадырының шыныг негелделерин хандырарындан американнарның ойталап турары-биле бо үеге чедир саадап турары улуг кем-буруулуг чорук болуп турар.

Туттурган шериглерниң эргеажыын; Кореяда тулчуп турар болгаш Кореяның кадыг-дошкун кыжынга таваржыр деп турар боттарының чоок кижилериннен чарылган бистиң аныяктарывыстың эрге-ажыын; англи, корей болгаш кыдат улустарның найыралының эрге-ажыын; бүгү ниитиниң тайбыңының эргеажыын барымдалааш, тайбынчыдылганы чедип ап, бүгү-ле англи-аныяктарны төрээн чуртунче эгидер болгаш бодунуң салым чолун боду шиитпирлээринге корей улустуң эргезин тооп көөрүнге үндезилээш чөптүг болгаш быжыг тайбыңны хандырар дээш ажылдаар ужурлуг».

(СЭТА).

Америк шпионнарның, диверсантыларның болгаш өлүрүкчүлерниң бөлүүн румын судтуң шииткени

БУХАРЕСТ. Бөлүк америк шпионнар, өлүрүкчүлер болгаш диверсантылар Константин Саплакан (меге документилери-биле Константин Молдован), Матиас Бонн (Василе Мурешая), Вильгельм Шпиндлер (Рейгард Мелпер) болгаш Пую Илие (Аурел Бег болгаш Адриан Штефансоку) оларның хереэн чоокта чаа Бухарестиниң шериг трибуналы көрген.

Шпионнар болгаш диверсантыларны 1951 чылдың октябрь 18-те Румынияның Улус Республиказының девискээринче Грециядан ушкан америк самолёт октаан.

Күрүненің айыл чок чоруунуң органнары баштай шпион-диверсантылар Константин Саплакан болгаш Вильгельм Шпиндлер оларны илереткен болгаш тудуп хоругдаан. Ооң соонда шпион-диверсантылар Матиас Бонн болгаш Пую Илие оларны тудуп хоругдаан. Үстүнде айыткан бөлүктүң составынга кирип турган бешки шпион-диверсант Бырсан (меге документ-биле Матвей Георге) америк разведканың даалгазын ёзугаар бодун боду өлүртүнген.

Тудуп хоругдатырганнарга беш пистолеттер, беш автоматтар, бир ланчыы, он гранада, оок чемзек, беш парашюттар, оок-чемзек болгаш өске-даа материалдар октаарынга хереглээн 3 парашют, 5 радио дамчыдыкчылары болгаш бир аккумулятор, электри генератору болгаш электри мотору, Румынияның Улус Республиказының янзы-бүрү районнарының чуруктары, компастар, дураннар, радио дамчыдыкчыларның янзы-бүрү материалдары, меге документилер болгаш херечилелдер, дыка хөй акша, алдын болгаш хоранныг шилдер чораан.

Оларны Италияда холушкак кижилерниң лагеринче америк разведка элзидип киирген болгаш ооң соонда шпион болгаш диверсия ажылдарынга, боо адарынга, радио хереэнге болгаш парашюттан халыырынга Италияда болгаш Барыын Германияда турар тускай шпионнар школазынга оларны өөредип турган деп херектээннер билингеннер.

Румынияга өлүрүкчү болгаш диверсиялыг чоруктарны белеткээр, база румын армияның болгаш ооң чепсеглээшкининиң дугайында, аэродромнар, камгалал заводтары, демир орук көвүрүглери болгаш нефть складтарының дугайында шпиончу медээлер чыыры-биле хопчулар элзидип алыр онаалгалыг турган бис деп судтатырганнар өөннер.

Константин Саплаканны, Матиас Бонну, Вильгельм Шпиндлерни болгаш Пую Илие оларны Бухарестиниң шериг трибуналы адып өлүрер деп шииткен.

Агартыр дугайында кем-буруулугларның дилээн Румынияның Национал Улуг хуралының президиуму хүлээп албаан. Шииткелди күүсеткен.

(СЭТА).

Румын улустуң улуг чедиишкиннериниң чылы

Румыниянын Национал Улуг хуралының даргазы К. Пархоннуң румын улуска чаа чыл таварыштыр чагаазы

БУХАРЕСТ. Декабрьның 31-де Румыниянын Улус Республиказының Национал Улуг хуралының даргазы академик К. Пархон Румыниянын ажылчы чоннарынга чаа чыл таварыштыр чагаа чоруткан. Чагаада чугаалап турары болза:

Бистиң ажылчы чоннарывыска эрткен чыл болза, күрүненің амыдыралының бүгү адырларынга чедип алдынган улуг чедиишкиннерниң, социализм тургузуушкунунуң оруунда тургузукчу тайбың күш-ажылдың чылы болган.

Бистиң улуг өннүүвүс болгаш хостакчывыс Совет Эвилелиниң бүгү талалыг акы-дуңма дузаламчызының ачызында, улус демократиязының чурттары-биле сырый эп-найыралдыг кады ажылдажып тургаш, Румыния болза, улуг үлетпүрлүг болгаш хөгжүп турар көдээ ажыл-агыйлыг мурнакчы чурт кылдыр хүн-бүрү-ле чаартынып турар.

Бистиң чуртувуста социализмчиң канчаар-даа аажок улуг тудуглары тургустунуп турар: Дунай — Кара далай каналы, Биказада суг күжүнде ажылдаар В. И. Ленин аттыг электри станциязы, «Дом скынтейи» деп комбинат, машина-тудуг болгаш электротехниктиг үлетпүрнүң чаа-чаа бүдүрүлгелери болгаш өске-даа хөй санныг тудуглар тургустунуп турар.

Ажылчы чоннарның ортузундан бүдүрүлгениң хөй-хөй стахановчулары болгаш мурнакчылары шылгарап үнгүлээн. Бо факт болза күш-ажылды социалистиг ёзу-биле көөр чоруктуң ажылчы чоннарның медерелинче ханы сиңникен демдээ болур.

Улус ажыл-агыйының бүгү адырларынга румын улустуң чедип алган чедиишкиннерин, а ол ышкаш ажылчы чоннарның улам өзүп турар чаагай амыдыралын демдеглевишаан, Пархоннуң чугаалааны болза:

Бүгү делегейде тайбыңга, бистиң улам-на экижип турар амыдыралывыска америк-англи империалистер кыжанып турарлар. Олар болза, хостуг улустарны кулданып алырын болгаш оларны ханга бораарын күзеп турар болгаш бистиң тургузуп алган бүгү күүлдеривисти чок кылып узуткаарын бодап турарлар. Ынчалза-даа тайбыңның Совет Эвилелинге баштаткан күштери чылдың-на өзүп болгаш быжыгып турар. Тайбың дээш күчүлүг шимчээшкин тайбынның улуг тук тудукчузу эш И. В. Сталинның сөстеринге сорук киирген чүс-чүс миллион кижилерни хаара туткан. Тайбыңның хереэн боттарының холунга алыр болгаш ону туюлунга чедир камгалаар деп ажылчы чоннарның шиитпирлиг чайгылыш чок.

Эгелеп турар чаа чылда бис чаа-чаа улуг ажылдарны боттандырар бис, база бистиң мурнувуста турар сорулгаларны Совет Эвилелиниң болгаш бистиң адавыс база башкывыс эш И. В. Сталинның деткимчези болгаш дузаламчызының ачызында, партияның удуртулгазы-биле чедиишкинниг күүседир деп үүвеге бүзүрелдиг бис. Беш чыл планын күүседири дээш, социализм болгаш тайбының хереэ дээш, улустарның хосталгазы болгаш акы-дуңма найыралы дээш бис улам шиитпирлиг ажылдаар болгаш демисежир бис.

(СЭТА).

1951 чылда венгер улустуң чедиишкиннери

БУДАПЕШТ. «Сабад неп» солун эрткен чылдың түңнелдеринге холбаштырган үүлдү парлаан.

Эрткен чыл болза, бистиң чуртувуска тайбын хереэ дээш күжениишкинниг демиселдиң, социалистиг тургузуушкунга күш-ажылчы чедиишкиннериң чылы болган деп солун бижип турар. Амгы үеде бистиң үлетпүр бүдүрүлгелеривистиң деннели дайын мурнунуң деннелинден 250 хуу ашкан. Бо эрткен чылдың үшкү кварталында чурттуң фабрик-завод үлетпүрү 1950 чылдың бо-ла үезиниң дургузундан 24,8 хуу хөй продукцияны берген. 1951 чылдың дөрткү кварталында оон-даа хөй түңнелдерни чедип алган. Фабрик-завод болгаш даг рудаларының үлетпүр бүдүрүлгелери 1950 чылдың ноябрьде чедип алган бүдүрүлге чедиишкиннеринге бодааргa, 1951 чылдың ноябрьде оон 25,5 хуу хөй продукцияны үндүрген. Чоокта чаа-ла Венгрия эңне чыдып калган аграрлыг чурт турган болза, ам индустриализацияның оруу-биле дүрген чоруп олурар. Чаа-чаа хоорайлар өзүп, чаа-чаа заводтар болгаш фабрикалар тургустунуп турар. Күш-ажылчы тараачыннар улуг чедиишкиннерни чедип алганнар. Чуртту хостаанының соонда көстүп көрбээн бай дүжүттү 1951 чылда ажаап алган.

1951 чылда венгер ажылчы чоннар тайбыңның хереэ дээш демиселге улуг көдүрлүүшкүнүү-биле киришкен. Беш улуг күрүнелериң аразынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга 7.148 муң венгер хамаатылар аттарын салганнар.

Солуннуң оон ыңай бижип турары болза, эрткен чылын бистиң төрээн чуртувус америк империалистериниң болгаш титочу дээрбечилериниң талазындан кажангызындан-даа артык халдаашкыннарга болгаш өнчүк-чөңгээлерге таварышкан. Бо бүгү чүүлдер венгер улус демократиязын бичии-даа суларадып шыдаваан. Оонбиле чергелештир сойгалап илеретинген империалистиг агентилерге согуушкунну берген.

«Улуг Сталинга баштатырган тайбыңның алдарлыг лагери-биле бистиң улузувус болгаш партиявыс чарылбас чаңгыс эптии-биле чаа-чаа тиилелгелерни чаа чылда чедип алзын» деп солун үүлүнүң төнчүзүнде бижип турар.

(СЭТА).

1951 чылда чехословак ажылчы чоннарның чедиишкиннери

ПРАГА. 1951 чылда Чехословакияның Улус-Демократтыг Республиказы дыка чедиишкиннерни чедип алган.

Чурт чаа чылга күш-ажылчы улуг тиилелгелер-биле ужурашкан. Мунмуң заводтар, фабрикалар, шахталар чыл онаалгаларын хуусаа бетинде күүсеткеннер.

Беш чыл планының эрткен үш чылында чедип алдынган эң көскү бир үүл болза, аар индустрияның дүрген өзүлдези болган. Эрткен чылын металлургия, машина тудуунуң, энергетик үлетпүрлериниң дыка хөй чаа-чаа бүдүрүлгелери ажыглалче кирген, чаа демир оруктар салдынган болгаш шоссе оруктар кылдынган. Ажылчыннар болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылар совет тускай эртемниглериниң дузаламчызыбиле үлетпүр продукциязының дыка хөй чаа хевирлериниң бүдүрүлделерин шинчээдип алганнар.

1950 чылдың ол-ла үезинге бодааргa 1951 чылдың тос айларының дургузунда чехословак үлетпүр 14,4 хуу хөй продукцияны үндүрген. Дайын мурнунуң үезинге бодааргa 1951 чылдың баштайгы чартыында чуртка 59,8 хуу хөй үлетпүр кылыгларын белеткеп кылган. Бо болза, беш чыл планының бирги чартыының дургузунда дайын мурнунуң үлетпүр бүдүрүлгелериниң 50 хуу ажыг продукцияны бүдүрүп үндүргенин көргүзүп турар.

Ажыл төлевириниң, хереглелдиң аъш-чем болгаш үлетпүр бараанарының өскениниң хараазы-биле ажылчы чоннуң амыдырал деннели дыка бедээн. Бо чылын үлетпүрнүң, көдээ ажыл-агыйның, эртемниң болгаш культураның талазы-биле кайгамчыктыг чедиишкиннер дээш бирле дугаар күрүне шанналдарын тывыскан.

Бо чаа чылда чехословак улустуң мурнунга моон-даа артык чаа-чаа үүлдер ажытынар. Чоокта чаа Чехословакияның чазаа чаа чылда улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң контроль саннарын бадылаан. 1952 чылдың дургузунда чуртка үлетпүр бүдүрүлгелери 1951 чылдың деннелинден 21 хуу улгадыр, а көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелери — 15 хуу улгадыр.

(СЭТА).

Империализмге удур Египетте чыскаалдар

КАИР. Декабрьның 30-де бүгү Египетке студентилерниң болгаш ажылчыннарның антиимпериалистиг чыскаалдары болгулаан. Чыскаалганнар болза, египет улустуң национал негелделерин боттандырарынче угланган шиитпирлиг хемчегленни ап чорударын чазактан негеп, Египеттиң иштики херектеринге англи-америк империалистерниң киржилгезинге удур лозуннарны салып, хамааты хосталгаларны катап тургузарын негеп турганнар.

«Аль-мысри» солуннуң дыңнадыын ёзугаар алырга, чамдык хоорайларда онза байдалдарны чарлаан. Бени-Суэйф хоорайга полицейжилер студентилерни боолап турганнар. Чеди кижи балыгланган.

Парлалганың дыңнадыын ёзугаар алырга, янзы-бүрү хоорайларда дыка хөй студентилерни тудуп хоругдаан.

Шибин-Эль-Ком, Бени-Суэйф, Даманкур, Дамнетта, Мехалла-Эль-Кубра, Минуф, Танта, Асьют болгаш өске-даа хөй-хөй хоорайларга улуг демонстрациялар болгулаан.

(СЭТА).

Египетте даштыкы шериглер-биле кады ажылдажылга дээш шииткел дугайында хоойлу төлевилели

КАИР. Министрлер чөвүлелиниң декабрь 30-деги хуралынга Египетте даштыкы шериглер-биле кады ажылдажылга кылганнарга хемчег хүлээдир дугайында хоойлу төлевилелин бадылаан. Ынчалза-даа, парлалганың дыңнадыгларын ёзугаар алырга, даштыкы шериглерге аъш-чем, хеп ийикпе, азы тудуг материалдары берген кандыг-даа кижини 2 чыл иштинде кара-бажынга хоругдаар болгаш 100 фунту чедир торгаар деп хоойлу төлевилелинде чугаалап турар.

(СЭТА).

АКШ-та диверсантылар белеткели

НЬЮ-ЙОРК. «Декабрьның 21-де Нью-Йорк штатта Сиракуз университедиң шериг-агаар күштериниң 93 офицерлери болгаш анаа дайынчылары доозуп үнгеннер, олар болза, орус дыл школазынга өөредилгениң 11 ай хуусаалыг курзун дооскан, орус дыл талазы-биле белеткетинген тускай эртемниглериниң баштайгы бөлүү болуп турарлар, деп «Нью-Йорк таймс» солуа дыңнаткан. Солуннуң дыңнадыындан ап көөрге, орус дылдан аңгыда, олар болза Совет Эвилелиниң төөгүзүнүң географиязының болгаш экономиказының, агаар күштериниң даалгаларын күүседирде» эргежок чугула курзун база «өөренип турганнар». Өөредилге үезинде дыңнакчылар, шериг өөредилгезин уламчылавышаан, агаар күштериниң составындан адырылбайн турганнар деп солун айтып турар.

Доосканнарның байырлалы болуп турда бригада генералы Мэтью Дейкельман болза, дараазында чыылдырар доозукчулар болгаш дыңнакчылар «национал камгалалче чугула салыышкынны» киирер ужурлуглар деп чугаалаан.

(СЭТА).

Барыын Германияда ажылчын чоннарны компартияга киирип турар

БЕРЛИН. Дюссельдорфтан АДН агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Германияның коммунистиг партиязының Соңгу Рейн-Вестифалия черинiң эргелелиниң даргазы Иозеф Дедвоинуң дыңнатканы болза, сөөлгү эрткен үениң дургузунда Соңгу Рейн-Вестифалия черинге коммунистиг партияга 1348 чаа кежигүннер кирген.

(СЭТА).

Траванкор-Кочин штатка соңгулдалар дугайында

ДЕЛИ. «Хиндустан стандард» солуннуң медээзин ёзугаар алырга, Траванкор-Кочин штатка болган соңгулдалар Индияның социалистиг партиязының удуртулгазынга будулгаазынны үндүрген.

Солуннуң оон ыңай бижип турары болза: «Индияның социалистиг партиязы Траванкор-Кочин штадында катышкан чөөн фронтуга кирип алган болза, эки болур дээрзин соңгулдалар тодаргайы-биле көргүскен.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура, болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының, 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б00757 Облкүүскомнуң типографиязы